

1815.I. Compendium juris
privati...XVIIIw

N^o Inw. 1815.

1. anno 1815

Compendium

*Juris privati Nobilium Regno-
rum Galliciae et Sodomiae in
Voluminibus Constitutionum et
Statuto Lithuanicae
contenti.*

1815

- Volumen I. Constitutionum Regni Polonice
continet Leges et Constitutiones
ab anno 1347 usque ad annum 1547.
Warsavie 1732. Fol.
- Volumen II. ab anno 1550 — 1609. ibidem 1733.
- Volumen III. ab anno 1611 — 1670. ibidem 1735.
- Volumen IV. ab anno 1671 — 1688. ibidem 1737.
- Volumen V. ab anno 1689 — 1697. ibidem 1738.
- Volumen VI. ab anno 1697 — 1738. ibidem 1739.
- Volumen VII. ab anno 1704 — 1768. ibidem 1782.
- Volumen VIII. ab anno 1745 — 1780. ibidem 1782.
- Volumen IX. ab anno 1782 — 1793. ibidem
Inwentarz Konstytucyy Koronnych, y W. X. L.
tewskiego &c. w Lipsku 1793.
- Statut Wielkiego Księstwa Litewskiego &c. w Wil-
nie. 1786. Fol.

Index

Titulorum Legum Coloniae

Parti Prima

De Jure Personarum.

Titulus I. De Legibus Regni. Pagina

II. De Nobilibus et Nobilitate.

III. De Nuptiis.

IV. De Dote.

V. De liberis illegitimis.

VI. De tutelis et curatellis.

VII. De Clericis.

VIII. De Criminationibus.

Pars Secunda

De Iure Rerum.

Titulus I. De rerum divisione, et adquisi-
tione earum Dominio.

II. De Praescriptione.

III. De Donatione.

IV. Quibus alienare licet, vel non.

V. De Domaniis, seu De rebus re-
galibus.

VI. De finibus regundis.

VII. De Iure Patronatus.

VIII. De Decimis.

IX. De Servitutibus.

X. De Naxereditate.

XI. De Divisione haereditatis.

XII. De Testamentis.

Titulus XIII De Successione ab Intestato.

XIV. De Jure Signoris.

XV. De Jure Possessionis.

XVI. De obligationibus.

XVII. De mutuo.

De Commodato.

De Deposito.

De pignore.

XVIII. De Fidejussione.

XIX. De literarum obligationibus

XX. De Emptione, Venditione

XXI. De Locatione, Conductione

XXII. De Contractu emphiteutico

XXIII. De Societate et mandato

XXIV. De obligationibus, quas
quasi ex contractu nascuntur.

*Titulus XXV. De obligationibus, quae
ex delicto nascuntur*

*XXVI. De obligationibus,
quae quasi ex de-
licto nascuntur*

*XXVII. Si cum eo, qui in ali-
ena potestate est,
negotium geratur*

XXVIII. De bonificatione Damni

XXIX. De Titionibus

XXX. Per quos agere possumus

XXXI. De Iudiciis

4.
L

Compendium

*Juris privati Nobilium Regno-
rum Galiciae et Lodomeriae in
Voluminibus Constitutionum et
Statuto Lithvaniae contenti*

*Hujus operis sunt duae partes : pri-
ma agit de jure Personarum, altera de ju-
re Rerum.*

*Cum in omni Scientia praecognita prae-
mitti soleant, ita etiam hic prius dicen-
da ea, quae ad illustrandum hoc Opus
prodesse possunt.*

Caput I.

De Legibus Regni.

*Posteriora Statuta prioribus derogant
478. f. Herburt.*

*Swonourskii universalis processus capsa-
tus. L. 134. Anno 1613. f. 193. VII.*

Leges in futurum obligant. P. I. Casim. M.
N° 1346. f. 2.

In Galicia Leges sequentes obligant.

1mo Statuta.

2do Leges Patriae, nempe Constitutio-
nes 6. voluminibus contentae.

Porro Constitutio de Anno 1764. et 1768vo
in defectu harum Statutum Lithvaniae, ac
denique Correctura Prussiae. Pol. 6ta conten-
ta, testante id consuetudine ac Statutibus
Ab^o 2. Decembris 1775to.

Fundate discipatur, an Jus correctum
Prussiae Sim. Legis praesepserat, etenim ver-
ba (: Ordinis Equestris) referuntur ad so-
lam Nobilitatem Prussiae, quae sive intra,
sive extra Prussiam litiget.

Secundum Leges in Correctura Pruthenica
contentas, seu collectas, omnia Equestris
Ordinis negotia, tam intra, quam extra
Prussiam judicari debent. f. 549. Pol. II.

Nunc venimus ad ipsum Jus

Caput II. De Nobilibus et

Nobilitate.

Dignitates Nobilibus dentur 140. 141. 142. f.
Herbert.

Si in possessionato ob meritum dignitas da-
ta sit, intra medium annum possessio,
non quaerat. f. 143. ff.

Injames sunt, si bona sp. sis confiscantur:
Quicumque officium vel dignitatem contra
statutum acceptam moniti non dimittunt.
f. 143. ff.

Si improperaverit Nobilis Nobili, asse-
rendo illum esse filium Meretricis, aut
statim non negat, aut non probat, 60.
Marcis puniatur. 298. f. ff.

Qui vituperat Nobilem, et postea negat,
jurabit se non dixisse. f. 299. ff.

Nobilitate caecidit, qui suscipit cau-
sas Statui, vel Ordini Equestri incon-
venientes. f. II. 1350. pun: 28. pag. 396.

Sigismundus Augustus Betricoviae Ab-
bas sit Nobilis. f. 27. fol: II. pag. 599.
puncto 49. 1530. Sig. Aug. Betricoviae.

Qui se fingeret Nobilem, nec revera esset,

bona sua amittit, quorum medietas Fisco
 (Quarta) medietas delatori cedit: Quod si
 vero impugnationatus fuerit, in Iudicio
 castrensi, vel Tribunali respondere debet,
 et convictus per medium Anni Terri in-
 sideat, attamen si alter alterum innocen-
 tem deferret, istiusmodi delator juxta statu-
 tum puniri debet S. 59. pag: 1272. — 1389.
 Sol: II.

Civitates et Cives eorum bona terrestria
 Nobilium sub amissione eorum acquirere
 non valent. S. 31. pag: 14. 1611. A. Sol: III.

Nullum diploma, vel literae patentes
 pro Nobilitate valent, cujus Nobilitas non
 adinventur in Constitutionibus, et bona ejus-
 modi pro vacantibus declarari intelligun-
 tur. Sol: II. fol: 1634. S. 12. Anno 1607.

Nobilitas dispositione authentica bonorum
 terrestrium deduci debet. Sol: III. pag: 807.
 Anno 1633.

Cui ignobilitas objecta fuerit, objicenti
 reconventionaliter ignobilitas objici non
 potest, donec se objecto expedierit. L. 44.

f. 805. N. 1633. Fol. III.

5.

Qui Nobili inculpato absque ullis documen-
tis ignobilitatem obiecit, accusatus vero
non tantum affinibus, verum etiam dispo-
sitionibus (sive actis juridicis) se No-
bilem evicerit, istiusmodi Accusator
poena colli puniendus. Qui autem civi-
tatis mercaturis et popinarum affi-
is se implicaret, atque civitatis Magi-
straturas vacaret, amittit Privilegium
Nobilitatis, et bona sua, et liberi sui,
haec inter negotia prognati, juri cadu-
co subjacent.

Incolae eorum Galatinatum, in quibus
acta combusta fuerint, debent perrigere
Genealogiam suam intra decursum tri-
um annorum ad Acta, cum manife-
statione de combustis actis, adversus
quam Genealogiam per annos sex, et
menses sex liberum erit, civis prote-
stari; quod si evenerit, Is, cujus Genea-
logia in quaestionem vocata fuerit, per du-
os de linea paterna, per duos de linea

6.
materna se legitimare tenetur. Quod si ve-
ro per annos sex et menses sex Genealogia
Actus ingrossata / inserta / in quaestionem
non vocaretur, amplius abhinc in dubi-
um vocari non potest; attamen produ-
cens Genealogiam, vel Successor ejusdem
eandem Genealogiam duobus testibus de
linea materna, et duobus testibus de linea
paterna juramento asserat tenetur. L. 1.
f. 339. A. 1638. Vol. III.

Absque deductione nulla nobilitant decreta
f. 182. neque datum nomen Albo conscri-
ptionis 1764. A.

Oblinendas indigenatum juramentum co-
ram Rege, et coram ordinibus Regni de-
ponere tenentur, et debent illo uti, quod
si non praestiterint, ipso facto ab indige-
nate excedunt. 1662. f. 38. de Indigenatu
Sutorum (mitiorum) Vol. III.

Si quis alteri ignobilitatem injuste objec-
rit, turri 20. Septimanarum puniri, et
parti laesae abundanter satisfacere tenetur.
Statutum Lasc. Cap. III. art. 19. pag. 50.

7.

Is, qui objecerit ignobilitatem Nobili, post
justam et legitimam deductionem ejus, ne,
si se ipsum Nobilem invicem deduxerit,
poenae colli subjacere debet. l. 622. f. 39.
De deductione Nobilitatis Sol: III.

Nobilitate excidunt, qui serviles artes, pe,
discepos et propinatores agunt, et liberi
eorum in ea conditione prognati ex hocce
non existunt Nobiles, et bona illorum ter,
restria pro medietate delatori cedunt. l. 609.
f. 901. Sol: III. De deductione Nobilitatis
1677. f. 12. Sol: V^{to}.

Quicumque ex plebeis auderet ornari gem,
mis, vestibus sericis, aut pretiosis, item
Marte libellina, L'ardalina, Hermelina,
cingulis sericis - ejusmodi Civitatis
locupletior 1000. Maris, et vero paupe,
rior 200. Civis Delatori per medium, et
Medium Fisco sine Appellatione solve,
re debet. 1613. et 1620. Sol: III. 1655. f. 37.
Till: Lex sumptuaria Sol: III.

Extranei bona terrestria acquirere non pos,
sunt, si acquirunt, medium Fisco, medi,
um delatori cedat. p. 1590. s. 49. A. 1601. Sol:
II.

6 Nobiles fiunt, aut per Privilegium Principis,
aut nascuntur ex iustis nuptiis: Ad intel-
ligendum, quid ad iustas nuptias requira-
tur - sequitur:

Caput III.

Illegitimi neque in bona, neque in Nobili-
tatem succedunt §. 26. pag: 97. 1578. Stat:
Söl: II.

Testante muliere, quasi illa consentiente ra-
pta sit, si liquido pateat, quod vi raptam sit,
raptus nunquam cessat esse raptus. §. 39.
f: 631. A: 1631. Söl: III.

Post solemnes nuptias proles nata sem-
per est legitima. §. 206. et in bona, tam
paterna, quam materna, succedit, non vero
e contra proles absque hac rituali ceremo-
nia nata.

Omnes tamen eos, qui Transactionibus,
sive decretis, Parentum vel Affinium
Cösthumii-reperiuntur, et ad praesens
pones omnia jura et praerogativas relinqui-
mus. §. 9. A: 1763vo.

Pater et mater nihil liboris dare obligantur;

Si tamen pater post defunctum uxorem suam
 respective matrem liberorum abque facta ali-
 qua inscriptione quid possiderat, illud resun-
 dere liberis tenetur, sed ad Calculum non
 est obligatus. Stat. Lithuaniae Lib. 1.
 (Cap. 3. art. 40. pag. 106.)

Si uxor defuncto suo marito non potest alteri
 nubere citius, quam semestri expleto; quod
 si fecerit, dotem amittit; sin vero careat
 dote pro liberis prioris mariti 12. Rublio-
 nes grothorum - Lit. C. S. Articulo 13.
 folio 234.

Tanto divortio, si vir inveniatur reus, uxor
 relinquetur penes usufructum ab eo,
 dem circumscriptum, quod si vero uxor rea
 appareat, tunc dote sua et usufructu in-
 scriptionis privatur. Quod si vero divor-
 tium eveniret propter justas causas, et
 Conjuges in invincibili ignorantia impedi-
 mentorum deprehenderentur adinveniri -
 Dos penes uxorem, et Contra-dos penes ma-
 ritum remanere debeat. Stat. Lithuaniae
 Cap. 3. Art. 20. S. 1. 2. f. 235.

Si quis suam affinem duxerit in matrimonium,

nium), medietas, suorum bonorum cedat
 Fisco, et medietate altera usque ad facta sua
 fruuntur ad vitalitio sine), post facta vero
 proximi affines eidem medietati succedunt,
 et vero liberi sui pro illegitimis declaran-
 tur: Uxor pariter collationem suam a-
 mittit, quodsi vero habuerit dotem, Medi-
 tas dotis Fisco addicitur. Sed si quis cum
 priori uxore contra leges ducta progenerave-
 rit liberos, bona sua amittit, et liberi stan-
 te sua vita manuteneantur, et uxoris ejusmo-
 di atque liberi cum priori marito, stante
 uxoris vita participant, quodsi liberi non
 adsint debent nihilominus illis providere ad
 sua facta, subministrando illis amictum
 et victum honestum, convenientem statui
 suo, et correspondentem redditibus Famili-
 ae suae: His positis, si quismodi per-
 sonae manifesto evincerent coram Judio,
 suum matrimonium contractum esse ex
 ignorantia invincibili impedimenti cogna-
 tionis, possessionem bonorum suorum non

9.
amittunt, et liberi prognati pro legitimis
reputantur. Stat. Lithvanicae Cap. 5° Art.
22. §. 1. 2. 3. §. 240.

Dum filiae in matrimonium collocantur,
datur ipsis dos, hinc

Caput IV.

Dotes non inscriptae, nullae sint 147. §.
H. Pol. I. §. 277. A. 1496.

Dotalia fugal, vel crimine virino vitian-
tur. §. 148.

Dotalia nec per lucris super vitium ob-
tentis subeunt. §. 148. H. I.

Dotalitium debet ad successores primi ma-
riti devolvi. §. 149. H. Pol. I. fol. 409. A. 1535.

Virgo dotata competenter a patre, nil plus
petat a fratribus, nec fratribus succedat, sed
contentetur dote ei tradita. Si non sit
a patre dotata, fiat aestimatio bonorum,
atque ex parte contingente pecunia Eis de-
vatur. Pol. I. §. 45. §. 1°. H. 2. I. §. 12. A. 1547.

Mortuo marito uxor circa dotem, donatio,
nem, paraphernalia remanere debet; si ali-
um maritum accipiat, bona ad pueros devolvi

vantur P. I. §. 38. A. 1347.

Mortuo marito vidua circa equos, quibus maritus utebatur, circa pecora, quae in dote et dotalibus suo fuerant manere, protiosiora ad pueros mariti minoranes, equi cum vidua et pueris dividi debent. P. I. §. 507. Alexandri Regis A. 1305. — Fratres uterini etiam in bona patrimonialia succedunt, sororibus dotalis 150. §. H. P. I. §. 38. A. 1347. P. II. §. 43.

Raptor iure convictus sit infamis, rapta vero, si consentiat, dotem perdat.

§. 131.

Si pater dotem sororibus non assignet, fratres debent assumere duos ex paterna, itidemque duos ex materna linea, qui non longiori spatio, quam intra annum et sex septimanas dotem eis assignent.

S. 12. pag. 1212. 1388. Pol. II.

Bona dote obligata vel inscripta, aut per lucris obtenta, semper redimi queunt, et nunquam transeunt ad ius hereditarium,

sive perpetuitatis ; cui longissimi tempo-
ris praescriptio non obstat S. M. 1215. -

1588. Fol: I. III.

Sorores indotatae ex illis bonis , quae sui
fratres , aut ex fratribus nepotes ad Cre-
ditores debitis contractis devoluta amiserunt ,
debent a Creditoribus vel Hypotheso-
ribus dotari , quae in causa delatio in
evictorem cadere non debet ; praeterea ha-
bitatione in bonis , donec maritentur ,
providentur oportet .

Dominicae haeredes , cum jus potioritatis
prae Creditoribus ad bona possideant ,
debent eadem immobiliter possidere ; iis
vero defunctis Successores eadem redimen-
di jure gaudent . L. 26. p. 1219. 1588. Fol: II.

Dos ad uxorem ejusque haereditate specta-
bit , Contra-dote ita fruatur ad vitam ,
pora , ut praestare debeat Successoribus
mariti cautionem de Restitutione ejus
post mortem suam .

Marito dotis , contra-dotis , vel alio no-
mine uxori inscribere non licet ultra
dimidium valorem bonorum suorum , in

quibus inscriptionem fieri vult. Si quae nullam dotem a marito inscriptam habet, quartam partem bonorum defuncti mariti percipiat, donec ad secundas nuptias convolaverit. §. 549.

In iure terrestri Nobilitatis Brevisiae correcto. Titl: 1mo de successoribus §. 1598.

Uxor non potest cuiquam contradotem suam inscribere, nisi id, quod importavit. Stat. Litt. Cap: 5. Art: 2. §. 2. §. 226. 227.

Si maritus uxori res mobiles inscribat, veluti pecus, frumentum et caetera id generis, habet liberam eorum dispositionem, eademque pecunias illam, non penes liberos suos remanere debent. Stat. Litt. C. 5. Art: 2. §. 2. §. 226. 227.

Præter donalitiū, præter dotem, nec non præter mobiles res, nihil amplius inscribi potest. Stat. Litt. C. 5. Art: 2. §. 1. §. 12.

Ad mentem codicillorum vel Testamenti patris filiae dotari debent, vel ad normam primæ sororis dotatae; quod si Summa determinata non esset, neque sufficeret frater adeo magnam Summam pro dote

largiri, quanta prima dala fuerat, integrum
 Ei erit, omnia sua bona aestimare, atque
 Summae hinc provenientis quartam partem
 Sororibus dare, coque quadrante omnes aequa-
 liter cadotare. Quod si tamen frater in-
 telligeret, quadrantem bonorum aestimatorum
 majorem esse dote priori filiae tradita, li-
 berum ei est, eundem quadrantem retinere,
 et tantum pro dote contribuere, quantum
 prima acceperat. Stat. Lithv. (ap: S. Ar-
 tic. 3. S. 12. f. 228.

Si frater non easolveret dotem, atque bo-
 na sua amisisset, licet dotem apud Co-
 sutores bonorum quaerere. 1533. f. 1270.

Titulo de Sororibus - Jure exilium, - Stat.
 Lithv. (ap: S. Art: 3. S. 3. f. 461).

Quando pater quidam filiam suam mari-
 taverit, eadem vero filia defuncto Patre
 dotem suam a fratribus repeteret, ejusmo-
 di filiabus, stante paterna vita maritalis,
 consanguinei nullam dotem assignare tenen-
 tur, quoniam pater probe noverat, quanta
 charitate et providentia bono suorum libero-
 rum prospexitur erat. Stat. Lit. (C. 3. A. 4. S. 1.
 f. 229).

Uxor defuncto marito, penes dotem et dotali-
tium conservatur; caetera vero bona dotali-
tio suo et doti non obligata, successoribus
sive agnatis cedere debet. Jagello Cracoviae
1425. H. p. 287.

Floralia triginta marci redimi solent.
Consuetudo Cracoviae 1505. H. p. 280.

Virgines innuptae, defunctis parentibus,
si nubant absque consensu fratrum, vel pro-
pinqvorum consanguineorum, pariter dotem
et bona amittunt; at tamen si fratres eas
in matrimonium elocare nollent, possunt
nubere consentientibus consanguineis, et in-
formato officio. Jagello 1425. H. p. 276.

Stat. Lit. C. S. Art. 9. S. 1. 2. f. 251.

Quicumque virginem nuptui tradens, cum
viro eius pactum iniisset, assecurans scripto,
quod post copulatum matrimonium nullo
latenus apud Tutorem Substantiam pro-
stulare velit, idque promitteret, talis as-
securatio invalida erit, et sua jura pro-
sequi poterit. Vladislavus Jagello. Stat. Lit.
1425. Art. 1. f. 248.

In Polonia 12. Anni virgini competunt.

Vladislaus Jagello Cracoviae M. 186.
 Si vidua nubat ignobili absque consensu
 (consanguineorum), dotem suam, bona pater-
 na, materna et successionalia amittit, et
 hae facultates liberi primi mariti, aut
 proximis consanguineis obvenire debent.
 Atamen ejusmodi viduae (consanguinei de-
 bent medietatem aestimatae Summae se-
 ponere; dotem tamen amittit, neque tenen-
 tur proximi affines ea solvere. Statut.
 Lit. Cap: 3. Tit: 12. §: 204.

Si uxor adiret alium cepioni, vel venditi-
 oni bonorum, in quibus habebat inscriptio-
 nem dotis suae super hisce bonis; quod si
 maritus possideat alia bona, aut portionem
 aliquam, omnis Summa in hac dote de-
 scripta manere et praecustodiri debet.
 Pol: II. 1377. De locatione dotis §: 204.

Si uxor dederat Sterilis, tunc ejus dos, non
 vero dotalitium debet restitui suis parenti-
 bus, qui illam nuptui dederunt; quod si
 parentes decepsissent, Fratribus: quod si
 mortua haberet Sororem indotatam, neque
 nuptui dotam, tunc ejusmodi dos non patri-

bus, sed sorori indotatae obvenit. Si au-
tem fratres eam dotem sororis pro se assume-
re vellet, tenentur. Sorori indotatae quadran-
tem universae paternae Substantiae assi-
gnare. At vero si nulla adesset soror non
maritata, tunc ejusmodi dotem non sorores,
sed fratres capiunt, et obtinent.

Stat. Lib. Cap. 5. Art. 19. S. 1. 2. 4. §.
137.

Pro filiabus quadrans paterni aphis assi-
gnari debet; hoc quadrante sorores, sive una,
sive plures numerentur, exdividi de-
bent. Stat. Lib. Cap. 5. Art. 19. S. 2. 3. §.
137.

Extra matrimonium liberi nati sunt il-
legitimi

Caput V. De liberis illegitimis.

Illegitimi nec in bona, nec in nobilitate
succedunt S. 36. pag. 971. 1578. Stat.
Lib. Vol. II.

Nobilis cum concubina cohabitans, et pro,

lem de eadem progenerans, si eam in ma-
 trimonium ducat, proles per subsequens
 matrimonium non potest nobilitate gau-
 dere, neque illis pater a liberis et con-
 sanguineis quidquam inscribere potest:
 (neque illis pater in praesidium libero-
 rum et consanguineorum quidquam in-
 scribere valet :) 1578. pag. 912. Pol. II.
 de Prole illegitima Stat. Lithuan. (ap. 3
 Art. 28. §. 2. pag) : 36.

Pro noto reputari debet, si illum pater
 abdicet, nec proprium fateatur, modo id
 non radente via fecerit, nec eundem domi pro-
 suo non tractaverit; idem intelligi debet
 de matribus, si tantummodo ita, quomodo
 modum et patres in secundo matrimonio
 non obijciant. Stat. Lithv. C. 9. A. 28.
 §. 3. 4. §. 36.

Nobiles aliquando Curatela et Tu-
 telae subsunt. Conit. Anni 1768. §.
 807. Titulo: Elucidatio Constitutionis
de illegitima prole.
 Statuimus ut proles utriusque sexus, or-

divinis equestris ex matrimonio solemniter
copulato post Constitutiones superius
expressas suscepta, abire in bonam
parontum, quam proximorum (con-
sanguineorum) succedat.

At vero prolem extra matrimonium
solemne susceptam et moderna
constitutione a succedendo in bona, et ab
omnibus praerogativis Ordinis Equestris
excludimus vigore praesentis Constitu-
tionis.

Caput VI.

De Tutelis et Curatelis.

Frater Fratris minorennis bona non alienet,
debita vero fratris ex communi solvat 177.
f. Si fratri seniori in causa aliqua si-
lentium imponitur, nec junior hanc
causam renovare potest. 179. f. H.

Pol: I. fol: 213.

Minorennis dum veniunt ad annos discre-

tionis possunt agere, praescriptione non ob-
stante, cum illis, a quibus putarent sibi
esse praesudicatum, ad tantum pro suo inter-
esse. 285. f. H. Pol. I. f. 29.

Tutor nihil in perpetuum de hereditate pu-
erorum disponit, si neque illum limita-
bit. 308. f. Pol. I. f. 44.

Tutor rationem solum dare de jumentis in-
domitis tenetur. J. I. S. 46.

Pater liberis ac uxori tutores dare potest.
309. f. 51.

Tutores ad calculum tenentur S. 78. p. 692.
1563. Sig. Aug. Pol. II.

Cupilli masculi ad 13., foemellae ad 12. in ju-
dicio respondere non tenentur. Pol. I. fol. 75.

Hadist. Jagello No 1120.

Per venditionem bonorum ad pupillos spe-
tantium sine decreto Magistratus Domi-
nium non transferuntur, vel si adsit decretum,
sed causae ob quas bona Pupillorum vendue-
liet, non adsint — sunt autem causae se-
quentes quatuor:

1ma Solutio dotis

2da Si pupillis alimenta necessaria

comparare non possunt

3ta Damna ex usuris, vel obligationibus
provenientia

1° Liquidorum debitum solutio §. 554.

§. 9. Tit. III. De Tutelis et Jure corre.

Lo Prussiae.

Pupilli antequam annum 25. expleverint,
nisi ex iis causis, ex quibus et tutores bo-
na sua alienare possunt §. 554. §. 17. Titulo
de Jure correcto Prussiae III. de Tutelis.

Tutores praeter dolum, aut culpam latam
nil amplius praestare tenentur §. 555. §. 17.
Titulo de Jure correcto Prussiae III. de Tutelis.

Pupillus Tutori ob male administratam Tu-
telam actionem instituiere potest intra tres
annos et tres menses praescriptione non
obstante §. 559. §. 19. Tit. III. de Tutelis in
Jure correcto Prussiae.

Mulieres in aliena cura et tutela semper
sunt; uxores tamen cum maritorum consentu
tutore adhibito liberam disponendi facultatem
habeant §. 558. §. 20. Tit. III. de Tutelis in
Jure correcto Prussiae.

Pupilli nisi annos 24. ad minimum 20. at,

tigerint, non possunt debita contrahere, in-
scriptiones facere, singraphas dare, Merces pro
(Credito accipere, sub amissione Summarum,
sive numeratae pecuniae et creditarum mer-
cium). §. 223. §. 1708. A°.

Transactiones inter tutores et pupillos, ma-
jorennos et minorennos fratres, in quibus
dolus deprehenditur, etiamsi in omni forma
et cum omnibus solemnitatibus factae sint,
sunt nullius valoris. §. 223. §. 1708.

Si quis extra limites discesserit, debet ac,
ministratorem bonorum relinquere, si eodem
non constitaverit, aut si vivum Curatorem
domi reliquerit, Patre intercal, dum ille
moraretur, mortuus, Officium trimestre inte-
rini Curatorem constituere debet. Stat. §.
C. 3. Art. 16. §. 3. §. 77.

Tutoribus et parentibus perquisitio mino-
rennium suarum virginum vi raptarum
incumbit de jure, juxta consuetudinem de
liberatione captivorum 1607. §. 348. Titulo
de Rapto; haec vero constitutio extat 1588.
§. 462. Titulo de Captivitate Pol. II.

Utroque parons, tam pater, quam mater

27
nil coacti liberis assignant. Si tamen pa-
ter post fata uxoris suae, respectu autem
liberorum matris, ab ipse facta aliqua inscri-
ptione, bona possideat, debet haec liberis red-
dere, attamen ad calculum reddendum non
obligatur. Cap. 3. Art. 40. pag. 105.

Si pater moriatur, non relictis per testamen-
tum liberorum suorum tutoribus, tunc Tutela
eorum Patruelis incumbit, sive proximis
consanguineis, non vero matri, sed Tutores
filios ad se sumere non possunt ante annum
primum, et tempus ipsos ad scholas dandi —
iam vero filiae penes matrem residere debent,
atque nuptui tradantur; nihilominus Tutores
omnibus ejusmodi liberis alimentis et necessa-
riis providere tenentur ad proportionem sub-
stantiae. Stat. Lith. Cap. 3. Art. 11. §. IV. § 233.
Triplex sunt tutores testamenti. Hadis Jagello
H. p. 239.

1mo Agnati sive naturales 1563. de Tutoribus
p. 100. §. II.

2do Fratres germani 1588. Eodem de dotandis
Sororibus §. 161.

3to Assignati, sive additi 1588. de complicibus

16.
24
-minorenibus §. 166. Pol. II.

Pater Tutor suorum liberorum calculum ipsis reddere de bonis illorum non tenetur, liberorum tamen possessiones alienare non potest, quod si alienaret, liberi a possessoribus ea bona vindicare possunt. Stat. Lithv. Cap. 6. Art. 2. S. 1. §. 242.
Tutores et debent esse, quos pater testamento designaverit; quod si pater non designaverit, sive non constituerit tutorem, frater natus maximus, illo vero major natus adhuc minorum, tum patrueles, item Senior eorum; quod si non adessent proximi patrueles, tum alii propinqui, hiis mortuis, unus aliquis caeterorum affinitum Senior — Ubi vero tutores ex linea paterna non adessent, tum ex linea materna Avunculi et caeteri cognati debent esse Tutores; praeterea deficientibus cognatis ex utraque virili, tum debent esse tutrices, sive in locum Tutorum subrogantur etiam foeminae ex linea paterna Seniores, atque liberis consanguinitate proximae; deficientibus autem Matronis ex linea paterna, tunc Matrona ex linea materna tutelam assumere debent. At, tamen ejusmodi debent esse, quae et maritos, et sufficientes possessiones habeant.

25
Prodsi etiam mariti sui vellent esse tutores, il-
ludque officium sibi incumbere coram foro com-
petente testarentur, si bona uxorialia decissent,
in casu defraudationis pupillorum, etiam in
bonis mariti pupilli liberi suam injuriam
prosequi possunt.

Tutores debent esse possessionati, hic ubi tute-
lam assumunt; exceptis tutoribus, si testamen-
ti relictis, quos pater constituit. Statutum Lith-
vaniae (Cap: 6. Art: 3. §. 1. 2. §. 243.

Tutores ü debent esse, quos pater constituit.
Pladis. Sagello H. pag. 289.

Prodsi pater in testamento nullum constitutus
erit, tum Frater natus major Tutor erit.
§. 588. de dotatione Sororum §. 461.

Hoc non existente succedunt in jura tutoria
Patruus et Avunculi. Stat: Sagello 1425.
H. pag. 296.

Ecclesiastici tutores esse non debent, praeter
eos, qui bona sua in hoc districtu possi-
derent paterna, materna; insuper quavis
jura acquisita, modo non sint ecclesiastica.
Stat. Lithv. (Cap: 6. Art: 3. §. 4. §. 244.

17
26

In vim sollicitudinis et Curae tutoriae p⁹
sunt auferre pro se tutores decimam partem
proventuum. Stat. Lithv. (C. Art. 4. §. 2.
fol. 245.

Pupilli de hereditate, vel de alia gratia,
que se non debent in iudicio respondere, sed
expectandum est, donec ad annos competen-
tes perveniant; modo pars aetria praeteri-
tionem non incurrerit, cum ad aetatem
competentem pervenerint. Casimirus
Magnus Poloniae 1368. H. p. 287.
Minorenes tenentur respondere.

1mo Quando illos quidam ex bonis op-
pignoralis, sive hypothecatis ex-
solvere vultet, tunc Tutores debent au-
cipere pecuniam. Casimirus Ma-
gnus 1368. Stat. p. 287. C. 1388. f. 466.

Si tamen pupilli punito restituendi pigno-
ris ad iudicium citarentur, Tutor vero re-
monstraret, quod ea bona iure hereditario,
sive iure perpetuitatis reuera sint pau-
pillonum - Causa sed Competentiam an-
noum differri debet.

2do Si pater fideiussent, et tante vita

7
dauper in ius vocatus fuisset, tunc proles hoc
soluere tenentur. *Ibid.* Herb.

3ta Si pater stante sua vita habeset procepsum
propter ius haereditarium, atque illud non aspecu,
tus, morretur, tum liberi per tutorem debent
respondere. *Ibidem* in Herburt.

Quod si tantum simpliciter citaretur, utque ante
annum, ad primas citationis incidentes mo-
reretur, tunc ejusmodi causa differri debet ad
annos competentes.

4to Debitum paternum debent liberi exsol-
vere.

5to Si pater extruderet aliquem ex bonis,
vel subidos expelleret ex pacifica posses-
sione, atque tum morretur.

6to De transfugis et subdilis paternis,
tam stante paterna vita, quam sub tutore
adfugientibus. *Stat. Silhu. Cap. 6. Art.*
X. §. i. 2. 3. 4. 5. 6. p. 247.

Si pater bonis haereditariis, aliusq. divon-
ditis morerentur, liberi tenentur evictio-
nem praestare Emptori bonorum. *Conve-*
tudo Ferrae Cracoviensis A. 1505. H. p.
288.

18.
24

Si natus maximus bona fratrum minorennium
qua Tutor teneat, tunc tam de bonis, quam
de alia quavunque re citatus respondere debet,
non exspectata minorennium competentem ae-
tate.

Item natus Major assensu competentem
aetatem, nulla excusatione reliquorum mi-
norennium habita, de exdivisione bonorum
inter Consanguineos justificare se, et par-
tem ex Massa civis obvenientem ac-
qualem, de jure ducam assignare; quodsi ali-
quid de jure et exdivisione natus major perdi-
derit, minorennis fratres assensu competen-
tem aetatem, damnum suum non a fratre,
sed a Possessore rei amissae repetere de-
bent, nisi forte praescriptionem terrestrem
tacendo admisissent. Natus tamen major
portionem suam jure prosequi non potest.

Stat. Lithv. C. C. Art: G. S. 25. f. 248.

Libertum etiam natus majori non exspe-
ctata minorennium fratrum aetate, quam-
libet rem jure vindicare ab injusto pos-
sessor, lucrum vero emergens inter fratres

exdividendum. Stat. Lithv. (Cap. C. Art: 9. §. 4. f. 248.

Tutor causam limitum instituire non potest. Casimirus Polonia 1363. H. p. 248.

Tutor, si quas injurias viciniis intulerit, super ejusdem bonis repetitio facienda. Stat. Lithv. C. C. Art: 14. f. 252.

In jure nostro nullae reperuntur Constitutiones de personis spiritualibus, hinc

Caput VIII. De Clericis.

Defuncto Abbate Episcopus curam gerere debet Ecclesiae, Proventus vero bonorum penes Religiosos in magna potestate relinquendi. Quae aliter Abbas fieret, quam docet Constitutio, debent in illum extendi poenae contra Carthusianos A^o 1638.

1540. Stat. S. 34. pag): 1224. 1588. Pol: II.

Possessiones Seculares, sive bona secularia Ecclesiastici tenere non debent. 1605. §. 24. 1607. Vol: II.

19
20
Bona terrestria a statu equestri alienari
non possunt, in alias quam in equestres per-
sonas.

Excipiuntur spirituales, qui bona patrimo-
nialia, sive etiam quaesita tenent.

Si quis clauistro se maniparet ante annum
ubi annus est Novitiatus, et sive ante duos
annos ubi biennium Novitiale peragitur, et
ante professionem liberum ei erit bona ali-
enare in rem status equestris; post expe-
ritum autem praedicti spatii temporis, liber-
um etiam erit cedere proximis consanguineis,
is; aut si hi nolent, vel non possent tene-
re, iuris alteri de statu equestri talia bona,
iuxta taxam sive aestimationem, quam
Judicium terrestre cum duobus proximio-
nis consanguineis conficere tenetur, sub
nexu iuramenti; Summa per ea Acta depo-
sita, occuparet et retinere, ac si ad illos
per successione devoluta essent. Si vero,
quibus post factam professionem successio
evenit, libero jure bona acquirunt, sed
ea alienare non possunt, administratio
manet penes proximiores consanguineos,

34
illi vero medietatem proventus, alteram me-
dietatem Consanguinei ad sustentanda onera
publica acquirunt. L. 10. f. 355. Pol. III. 1635.
Herb. f. 287. A. 1527. V. 1. f. 178. Sigis,
mundus I.

Libris Beneficiorum contra bona equestris
Ecclesiastica evincunt nihil, praeter fundos
ecclesiae adjacentes et decimas. L. 18. f. 359.
1603. Pol. III.

Ingredientes religiosum Statum, absoluto
Novitiatu, mox tenentur abdicationem coram
actis sive castrensibus sive terrestribus de-
ponere in rom. Successorum, nec debent per-
cipere census, illosque disponere, neque
Substantiae paternae curam gerere, tametsi
esset natus major, vel unicus successor, neque
etiam portionem successionalis concernentem
praetendere, sed tantum decima parte Successi-
onis sibi evincentis contentus esse debet.
pag. 63. - 1764.

Si superior personam non sui juris su-
scipiat ad Conobium, sine consensu Eius,
cujus interest, ad Acta Territoria citatus su,

perior eæ bonis, sive Summis recemionalibus eccl.,
siasticis 1000. Marcis puniri debet. f. 267. 1764.

De dotibus monialium ad propria Cœnobiaz idem in-
telligendum est, quod de Religiosis, eo adjuncto:
quod Expeditis mulieribus ad Cœnobium non debet
easolvi in paratis Summis, sed comparatis su-
pellectilibus, at vero portio Substantiæ Monia-
libus tantum ad vitæ tempora inservire debet,
cum reditu ejusdem ad Successores Sanguinis.
f. 351. 1764.

Fundationibus bona exempta insubjecta,
et litigiosa prætextu decretorum et Exactionum
caram foro illegitimo obtentorum applicari
non possunt; liberumque est Successori-
bus illa jure prosequi. 1676. f. 13. Vol. V.

Tam Nobiles, quam Collegia Clericorum
habent suos Subditos, quos Cmethones
vocant, hinc

Caput VIII.

De Cmethonibus.

Si Cmethonibus alterius villæ aliqua violentia

illata, non Emethonus, sed Domini villarum illarum agere debent. p. 260. Heriburt.

Nemo apud Emethonem absque voluntate Domini, cuius juris bona sunt, vel terra, secundum seu agrum neque conducere potest, neque emere: quodsi conduxerit, vel emerit pecuniam perdit, — idem homo, cuius terra est, non reddita pecunia, agrum suum recipere debet. Statutum Lethvaniae Capite 9no Article 27. S. 1. folio 504.

Lars. Secunda

De Jure Rerum

Titulus I.

De Rerum Divisione et ad- quirendo earum Do- minio.

*A Feste S. Adalberti usque ad congregatio-
nem omnium frugum in alterius bonis sine
voluntate ejusdem renovare non licet. §. 264.
Hesburt.*

*Fluvii Pistula, Borysthenes, Cyrus, Nar-
via, Sarla, Dunajecius, Sislaca, Hispanis,
Styrai, Wicpitz, Tysmienica, San, Ni-
da, Crasna sunt regii, nec in eis obsta-
la navigantibus poni possunt. Sol: I. Ca,
simirus Jagello 1447. f. 107. Henr. Joan,
nes Albodus Sol: I. A. 1496. f. 257.*

*Extranei bona terrestria adipisci non possunt,
si adquirunt medietas Fisco, medi,*

37
etas delatori cedat. pag. 1510. S. 49. A.
i. 60j. Sol: II.

Civitates, earumque cives bona terrestria
equestris sub amissione eorum acquirere
non possunt. S. 31. p. 14. 16j. Sol: III.

Per venditionem bonorum ad pupillos spe-
ctantium sine Decreto Magistratus Domi-
nium non transferitur, vel si adsit decretum,
sed causae, ob quas bona pupillorum ven-
dere licet, non adsint. Sunt autem cau-
sae sequentes 4.

1^a Solutio Dotis.

2^a Si pupillis alimenta necessaria ali-
ter comparari debeant.

3^a Damna ex usuris aut obligationi-
bus provenientia.

4^a Liquidorum debitorum solutio solio
634. S. 9. Fitt. III. de Tutelis Cor.
recto Prupiae Herb. 1598.

Leporis in fundo alieno, antequam mensis
scilicet fuerit, canibus, venationeque por-
sequi non debent sub poena trium Mar,

22.
21.
corum. *Stadislavus Jagello Cracoviae 1425. Her.*
p. 541.

*Bona terrestria ù possunt acquirere, sive
modo Hypothecae, sive donationis, Emptio-
nis, qui respectu personarum suarum nul-
lam habent praecminentiam, et gaudent aequa-
litate atque paritate Juris. Pol. III. f. 666.
A. 1661.*

*Bona Nobilitaria a Statu equestri nec
in titulo donationis, nec emptio-nis, vendi-
tionis, nec successio-nis alienari possunt.
Pol. III. A. 1655. f. 855.*

*Si in Metropolitibus urbibus Heredes aut
Creditores per 60. annos ad fundum vacuum
nullam requisitionem fecerint, et onera publi-
ca non easolverint, in anno post Constitutionem
Anni 1269. hi fundi Urbibus adjudicantur.
Pol. II. f. 85.*

*In quo quis districtu bona non habeat, et
iamsi in aliis Districtibus possideat, in
eodem districtu pro impositione repen-
dendus. Statutum Lithvaniae Cap. 7.
Art. 18. fol. 269.*

Si fluvius in unam aliquam littoris partem
pedulentim derivaret, hoc augmentum, sine peni-
insula penes illum manere debet, cujus est
fundus. Quodsi fluvius impetu eluvionis
alio diverteret, alveus antiqui fluvii debet ipse li-
mes, et si aliquod lucrum ac emolumentum in
eodem alveo conspiceretur, quivis possessorum
medietate ejusmodi gaudere debet. Sin vero
aliquis de industria fluvium alio derivaret,
mandandum illi est, ut eundem fluvium suo
antiquo alveo restituat. Stat. Lithv. (ap.
g.º Articulo 20. S. 1. 2. folio 298.

In alieno fundo aggeres construere non licet,
praeterea etiam in proprio fundo molendina
exstruere, et stagna derivare = . Ita vero li-
citurum est, ut per hoc nullum damnum vi-
cini fundi patiantur. Sed si eveniret, ut
molendinorum per eluvionem aut defectum
aquae nullus esset usus, in hoc casu Causator
damni absque consensu vicini Possessoris, cujus
fundus eluvione submersus extiterit, vel inun-

13.

datus reperiretur, Cursum Alvei deprimen-
re, damnum resarcire, et R. Publiconis gros-
sorum pro violentia facta solvere tenetur.
Statutum Lithv. Cap. 9. Art. 21. S. 1. 2. 3.
f. 299.

Qui thesaurum eruerit in proprio fundo, il-
li ipsi totus cedit, qui vero in alieno, medietate,
tem sibi accipere, medietatem Domino fundi
reddere debet. Pariter in oppignoratis vel
hypothecatis bonis per medietatem partici-
pare debent. Stat. Lith. Cap. 9. Art. 30.
S. 1. 2. f. 305.

In alieno fundo venari non licet - prae-
damque obtentam Senator abundanter solve-
re debet. Quis imo, vulneratam feram, eam-
que aufugientem in alienum fundum, ulterius
persequi non potest. Lupum tamen et vul-
pem canibus persequi etiam in alieno fun-
do licitum, modo aliquod damnum eidem
non inferatur. Stat. Lithv. Cap. 10. S. 1. 2.
3. 4. Art. 1. fol: 307.

Si adquirimus modo derivativo, adquirimus

29
jus alterius, idque consentiente altero, vel non.
Non consentiente altero, adquirimus per
praescriptionem, hinc

Titulus II. De Praescriptione

Fratres, qui divisi sunt, et in hac divisione
per tres annos et tres menses steterint, ad Judi-
cium non provocantes, nisi causa justa adit
impeditae praescriptionis, a repetitione, seu
vindicatione partis haereditatis fratres sui le-
gitimi excluduntur. 146. f. H. Pol. I. f. 40.

Frumentum mutuatum intra quatuor an-
nos repetatur. 182. f. H. P. I. f. 21.

Contra intercepta jumenta unius anni cur-
rit praescriptio, si sint furto ablata, duo-
rum annorum. Pol. I. f. 32. A^o 1549.

Ab inscriptione Intromissionis omnis praes-
criptio acquirit initium. Excepta Masov-
ae Pol. II. f. 940. A^o 1576. f. 221. H.

Minorennibus praescriptio non nocet. H. 283.
284. Casimirus magnus P. I. f. 29. A^o 1346.

24
no

Mercator per triennium debitum in Regestris
ejus a Nobili non repetens, amplius illud re-
petere non potest. 278. f. H. Pol. I. f. 558.

Contra Moniales a facta professione Religio-
nis intra 20. annos de hereditate non agentes,
praescribitur. 288. f. H. Pol. I. fol. 589.

In obligationibus 30. Annorum praescri-
ptio observanda, et si quis per 15. annos
protestationem ratione oppugnatae hereditatis in-
termisit, ab omni jure obligatae hereditatis
se sentiat recedisse. S. I. f. 73. intra 5. vel 10. an-
nos, vel cum sibi placuerit, fiat renovatio.
388. f. H. P. I. f. 19.

Mulier maritata decennio praescribit. 334.
Pol. I. f. 20. 41. H. 1347. Casim. Mag.
Pol. I. f. 41.

Praescriptio tempore belli non currit, item
Captivis factis per Tartaros praescriptio
non nocet. 334. f. H. Pol. I. f. 20.

Finis trium annorum et trium mensium
praescriptio currit. S. I. f. 19. & 41. Et qui
emit villam, nec majorem ejus partem
solvit, si per 3. annos, et per 3. menses

quiete possideat, Contractus amplius rescindi
nequit, f. 335. H. P. I. f. 21.

Emptor villae contra Propinquos, Creditoresque
vendentes triennio, et tribus mensibus praescri-
bit, f. 333. H. Pol. I. f. 74. Cas. Mag. A^o
1547.

Qui per tres annos et tres menses contra posses-
sores haereditatis non agit, ab omni jure se-
sential excidit. f. 327. H. P. I. C. Mag. A^o
1547. f. 19.

Contra novem emptorem vicini respectu limi-
tum a die, qua fuerint ad tradendos limites vo-
cati, intra tres annos et tres menses agat.
Pol. I. f. 76. A^o 1420.

Contra Judaeos quoad inscriptiones et obligati-
ones trium annorum praescriptio. P. I. f. 257.
A^o 1496.

Si quis sepem in fundo alieno ponat, intra
biennium praescribit. f. 432. H. Pol. I. f. 20.

Virgo orphanata post desponsationem sui, tribus
annis, et totidem mensibus praescribit con-
tra tutorem suum. f. 320. H. Pol. I. f. 20.

*P*raescriptio a tempore mortis Regis

25
42

Ipse ad annum a die electi Regis non currit.
S. 4. 924. 1376. in Comitibus Cronationis S. 36.
p. 1234. 1588. Sol. II.

De bonis nullo jure ademptis licet agere.
S. 7. p. 1013. — 1381. Sol. II. item Sol. eodem
1588. fol. 1272. S. II.

Actioni ratione proventuum et utilita-
tum ex beneficiis provenientium, et ratione
aliarum injuriarum decennio praescribi-
tur. Sol. II. p. 1603. S. 13. A. 1607.

In bonis immobilibus contra Ecclesiam est 60.
Annorum Exceptio, si praescriptione in in-
scriptione renunciatum. Item exceptis fun-
dis Ecclesiae adjacentibus, vulgo Baswingne
nuncupatis, in iis locis ubi Ecclesiae sunt, et
cum ipsis Ecclesiis. P. III. f. 797. Lega 28. A.
1603.

Ratione desolationis et combustionis Acto-
rum tempore belli, liberum est civis, si quan-
do ob defectum munimentorum jacturam in-
currisset, repertis postea, ubi fuerint, docu-
mentis, liberum ei est, non obstante prae-
scriptione injuriam suam vindicare. L. 91. §. 932.

47
A: 1667. Pol: IV.

Ad rem mobilem usu-capiendam requiruntur tres anni et tres dies. Item si quis rem immobilem nec vi, nec clam, nec precario, non alieno, sed suo nomine pacifice sine cuiusquam interpellatione 30. annis possiderit, iustusque titulus, et bona fides adsuerit, rem illam adquiret. — Si vero sine bona fide et iusto titulo 40. annis rem immobilem possiderit pacifice et sine cuiusquam interpellatione, actio, nisi vindicationisque amplius locus non erit.

Item intelligendum de Hypotheca, nisi intra 15. annorum deorsum removeatur. f. 5. 56.

S. 12. Tit: IV. De praescriptionibus in Iuris cor.
recto Krusiac Pol: VI.

Quemadmodum licet vindicare bona mensae Regiae, licet etiam bona sua cuilibet repetere, non obstat praescriptione 1588. f. 1212. S. 11. Qui se cum bonis suis Dominis, securitatis causa devoverunt, vel commiserunt. 1589. f. 193. V. II.
(Bona titulo dotis obligata)

26.
24

vel inscripta, aut per lura accepta, item bona;
in quibus inscripta sunt capitalla repelendorum
censuum semper sunt reemptionalia, et nunquam
transeunt in jus haereditarium perpetuum, et lon-
gissimi temporis non obstat praescriptio §. 11.
1213. 1588. Sol. II.

Praescriptio aliter non interrumpitur, nisi a-
gendo in iure. Art. de Stat. Lith. Cap. 3. Ar. 15.
S. r. p. 101. Hec II. p. 539.

It, qui in aliquibus bonis debitum inscriptum
habetet, haec vero bona dividenda essent, Creditor
autem per tres annos hoc debitum non repete-
ret ab Emptore - cum Creditor iste, non debet
a bonis, sed ab Evictore hoc debitum repe-
tere. Quodsi Creditor praescriptione non ne-
glecta, Emptorem citasset, Emptor debi-
tum super bonis inscriptum solvere tenetur,
sua vero Evictionem ad Venditorem trans-
ferre. Stat. Lith. Cap. 7. Ar. 10. S. r. 2.
f. 260.

Mutuum semper ab Evictore repeti
potest, et a Successoribus Eius, neque ul,

44
tam praescriptionem pro parte sua afferre va-
lent... Stat. Lit. C. 9. Nr. 12. f. 261.

Si consentiente altero per donationem per Testa-
menta, de Testamentis, de donatione, hinc Sol. I.
Sol. 257. N. 1796. De Inscriptionibus castrensi-
bus ad terrestrem Librum transferendis.

In quorum Libris et Iudiciis, si quae inscriben-
tur inscriptiones aut ex causa, aut ex necessitate,
hujusmodi illae ad librum terrestrem transferan-
tur ante anni deursum unius, quo deursu nul-
lius roboris censeantur esse, in Libro castronci
sine translatione selectae.

Titulus III.

De Donatione.

sterilibus libera de bonis dispositio. Si-
gism. N. 1377. P. I. f. 376.

Ab hoc consensu Republicas nullae fun-
dationes et inscriptiones in rem Status
Eclesiastici sine consensu Ecclesiae licite
fiunt, sub nullitate... N. 1768. f. 350. 273.

27.

Ubi vero statui ecclesiastico titulo receptio,
nis aut obligationis per heredes bona fuerint
invadiala, illa semper redimi valent, praecisiis
quibusvis reparationibus et praetensionibus
fendi, eo addito, quod Ecclesiastici, etiamsi
authentica haberent documenta, tamen iu-
rent, nihil sibi praeter enumeratam summam
ab herede adscriptum. Iuramento vero hoc
non praestito, pro quanto realiter exolu-
tam summam recuperante respondere tenentur.
f. 350. 1768. item f. 819.

Inscriptione per maritum facta uxori re-
rum mobilium, veluti pecorum, frumentorum,
rum, et caeterorum, haec habet honorem li-
beram dispositionem, et penes illam, non
vero penes liberos manere debent. Stat.
Lithv. C. 5. Art. 2. S. 3. f. 226. 1227.

Si quis alteri inscripserit bona occupan-
da post sua facta, is vero, cui inscri-
pta fuerunt, prius decepsisset, tum in-
scribens iterum alteri alii hae bona
inscribere potest; quod si ille, cui inscri-

247
ptio facta fuisset, in vivis existeret, In-
scribens vero alteri alium hanc rem inscripsit.
et, hoc in statu, prior inscriptio subsistit.
C. 7. Ar. 5. S. 1. §. 237.

Si adquirimus rem alienam, alter alienat,
igitur ut Nos adquirere possimus, aliter de-
bet habere jus alienandi.

Titulus IV.

Quibus alienare licet vel non?

Frater Fratris minorannis bona ne alienet,
debita vero fratris est communi solvat 1777
Sol: H.

Si quis in fraudem alicujus in aliquo do-
tulo inscripsisset bona sua, debet cum
sex testibus jurare, quod id non in frau-
dem, et non occasione objecti delicti fecerit.
§. 208. H.

Uxor vero nihil inscribat sine amicus.
§. 546. H. P. 1. p. 326. A. 1503. Alexander.

27

*L*ueri sine consensu amicorum (Consanqui-
neorum) donec habeant annos 24. bona vendere
nequeant. S. I. Alexandri Regis A. 1505.
f. 326.

Tutores bona pupillorum vendere neque-
unt, Sol: I. f. 11. A. 1347. (Asim. Mag).
Ecclesiastici bona alienare nequeunt, sine
consensu, quorum interest, usum fructum
vero bonorum ad vitæ suæ tempora præ-
bere possunt. S. 35. 1221. 1388. Sol: II.

Libèrum tamen est, ex bonis terrestribus
Fundationes facere de nova radice; sed
facta resignatione in facie iudicis terre-
stris, tacto pectore fieri debet, quod cum
Fide, Honore, et Conscientia D. E. M.
testatur, quod Fundationem instituat
de nova radice ex bonis propriis, quodve
nullam in vicem pecuniam acceperit, quod
ve illam faciat sine ullo conditamine, et
non in fraudem huius legis, sed ex puro
Zelo, et mera liberalitate: Quod ad præ-
stitam resignationem Actis inseri debet.

49

Si quis vero pauperi Ecclesiae parochiali in villa donaret adjuvanti causa partem Agri, pro Contraventione pariter huic legi idem re-putari non debet. L. 10. f. 856. A. 1633. l. III.

Bona terrestria ultra dimidium Saloris eorum non possunt redemptionibus et argumentis. L. 45. f. 488. Sol. VI. A. 1726. nullis Summis excepta fundatione de nova radice onerari.

Bona autem in vim redemptionis obligata, oportet, ut semper in possessione heredum mancant jam vero heredes tantum $\frac{1}{100}$ solvant, semper autem nullo obstante praetextu libit summam remissionalem inscriptam, citatione posita ante 12. hebdomadas ante redemptionem ad castrum —, deponere, aut in Capitulo, aut apud Loci Ordinarium bona sua liberare.

In extenuationem retentorum Consuum potest et debet dari spiritualibus intro- missio. L. II. f. 856. A. 1655. Sol. III.

Per venditionem bonorum ad pupillos

2.
60

Spectandum decreto Magistratus Domini,
um non transfertur, vel si adit Decretum,
sed causas, ob quas bona Pupillarum vende-
re licet, non adsint. Sunt autem causas
sequentes quatuor:

1ma Solutio Dotis.

2da Si pupillis alimenta necessaria aliter
comparari nequeant;

3ta Damna ex usuris vel obligationi,
bus prononcentia.

4ta Liquidorum debitorum Solutio. §. 334.

§. 9. Tit. III. de Tutelis in Jus
Correcto Prussiae 1598.

Si plenarie convictus in Elusionem Executi-
onis transfusionem, sive donationem for-
tunarum de quibus agitur, faceret, tunc
temporis nova adquisitio juris executionem
minimam impedire debet, modo proas-
sus ad integrum sit expeditus §. 200.

A^o 1768.

Donec aliquis in Palestra Tribunalitia

mercatur, cessionem et transfusionem bonorum acquirere non poterit, nec bona, de quibus lis agitur, a litigantibus emere, et ejusmodi transactiones sunt nullitatis. Praeterea pars transfusionem praestans ad delationem cujusvis una cum Emptore subjacet poenae, sedendae Turris per hebdomadas sex, et exsolutionis. Delatori 2000. Marcarum. f. 216. 1768. Pol. VII. f. 701.

Deputatus tempore suae functionis, nullum potest acquirere jus, nec bona divendere, aut oppignorare, sub poena amittendi sui juris, et sub poena turris 12. hebdomadarum, et 2000. Marcarum Delatori adjudicandorum. f. 211. 1768. P. VII. f. 697.

Civitates Legatae et inscriptiones super domos et lapideas ad causas pias sub nullitate facere non possunt.

Sine consensu Reipublicae nullae fundationes et inscriptiones in rem Status Ecclesiastici sine Consensu Ecclesiae valent

30.
52

sub nullitate. A. 1768. f. 350. i. 27. s. 8. VII.
f. 734. & A. 1764. Pol. VII. f. 82.

Ubi vero Statu ecclesiastico titulo reemptio-
nis aut obligationis per heredes bona invadi-
ata deprehenduntur, haec semper redimi
possunt, praesens quibusvis reparatio-
bus et praetensionibus Fundi eo addito:
ut Ecclesiastici, etiamsi vel authentica ha-
berent documenta, juramentum praestent,
sibi praeter enumeratam Summam nihil
ab herede adscriptum fuisse; hoc autem
juramento non praestito, ab hoc superan-
te quanto praeter enumeratam realiter
Summam excidere debent. f. 350. A.
1768.

Fundationibus bona exenta et litigiosa
praetextu decretorum et Evictionum in
foro illegitimo obtentorum applicari non
possunt, et licet heredibus eadem vin-
dicare. 1676. f. 13. Pol. V.

59
Si aliquis de fundo ob injurias, aut alias
praetensiones morcatur, Possessor vero
non finito iudicio processu, eadem bona
vel fundum alteri essent, non obstante
cessione, causa institui super eodem bo-
nis potest. Stat. Lithv. Cap. W. Ar. 93.
f. 196.

Neque Regi Bona, de quibus iure defi-
nitum non fuerit, quis inscribere debet.
Pol. VII. 1563. Legata. f. 382.

Uxor non potest cuiquam suum dotaliti-
um inscribere, praeterquam quod ipsa im-
portaverat. Stat. Lithv. Cap. 5. Ar. 2.
S. 2. f. 226.

Si maritus uxori res mobiles inscribat, ve-
luti pecora, frumenta, et caetera, habet horum
liberam dispositionem, et penes illum, non penes
liberos haec inscripta manere debent. Stat.
Lith. C. 5. A. 2. S. 3. f. 226. 227.

Præter dotalitium, praeter dotem, et

præter mobilia uxorî nihil amplius in,
scribi licet. Stat. Lithv. Cap: 5. Art: 2.
S. 1. f. 227.

In Regno Coloniae steriles liberam dispo-
sitionem bonorum suorum habent. Regis,
mundus I. 1511. Pol: I. f. 376.

Nemo a Methone absque voluntate Do-
mini, cujus terra est, agrum emere, vel
conducere potest, quodsi emerit, vel condu-
xerit, pecuniam amittit, atque is, cujus
terra est, nihil reddens, fundum vel agrum
suum recipere debet. St: L. C. 9. Ar: 27.
S. 1. f. 304.

Metho habens in silva dominicali apia,
ria, non potest illa extraneo Methoni
cedere, quodsi fecerit, Dominus juxta valo-
rem poenas ab eodem repetiturus est, et
haec Arbor Domino, cujus erat, restitui
debet. Statutum Lithv: Capite 10.
Art: 6. folio 317.

46
Ut non omnes alienare, ita non omnes
quædam res acquirere possunt, sic acqui-
rendorum prædiorum non nisi Nobiles sunt
capaces, sed non soli Nobiles, et Rex
habet sua prædia — hinc

Titulus V. De Domaniis, seu de Bonis Regalibus.

Bona regalia illa sunt, quæ in revisionibus litte-
rarum pro talibus sunt agnita, et respectu quorum
revisio et lustratio interceperit. 1598. Pol. II. 1453.

S. 7.

Qui pecuniam dat in obligationem honorum re-
galium, ipsam amittat. R. 52. H. 1454.

Si necessitas urgeat, ut bona regalia appignoren-
tur, tantum in generalibus Comitibus fieri potest,
et tantum sub conditione extenuationis, alias qui
pecuniam dederit et pecuniam, et honorem amittit.

lat. f. 52. H. 1454. 1504.

Sculteti, Advocati, et Molendinarios, Scultetias, Advocatias et molendina sua ab hys consensu Dominorum suorum cuiquam alienare, et obligare non debent, sub amissione Summae in eis descriptae, Domino vel Regi cessurae. f. H. 443. (aes. 1568. f. 446. Sigis. mundus 1510.

Vide fluvios regios atque navigabiles Soli p. 257. In fluviiis navigabilibus excipuli debent submoveri. Sol: II. C10. f. C91. 973. Bonorum regalium lustratio gravis quoniam fieri debet. Sol: II. f. C18. S. 33. A. 1562. juxta constitutionem 1768. Lustratio haec perugi debet, cum bona regalia aliqua post decennium lustrationis vacaverit. P. VII. f. 675.

Qui litteras super bona regalia amisent, debet in anno post amissas litteras protestationem facere, seu non obtinebit Renovationem, neque probationis viam.

97
habiturus est perpetuo. f. 269. ff. 1304.

Si aliquis posuerit summam super bonis regalia, amittit illam, quodsi per eandem summam illi assignata fuisset, deinceps vero eandem summam super bonis regalibus amississet, debet redire ad novam divisionem, nulla attempta praescriptione; sin vero in eisdem bonis regalibus, vel mensurae Regiae majora caeteris emolumenta caperet, debet eidem haec superata summa in divisione detruncari. S. 4. p. 611. 1363. Sigis: Augus.

Ad vitalitas super bonis magnae provisionis esse nequit. S. 8. 612. 1362. & 1363.

Sigis: Aug: Vol: II.

Juxta statutum Alexandri nullae summae super bonis regalibus inscribi possunt. L. 18. f. 613. 1362. & 1363. A. Sigis: Aug.

Vol: II.

Si quis alteri bona Regalia vendiderit, haec bona ab illo ad cameram Regiam

recipi debent; Venditor obligatur summam acceptam Emptori reddere; quod si Summa mentionata non fuisset, tum Hospes tantum percipiat, quanti haec bona acquisivit. S. 15. 16. p. 614. A. 1562. Sig: Aug. S. II.

Si aliquis Starosta non castrensis iure ca, dat, tum portuaria non super regionem fundam, sed super Brasfeli haereditaria bona extendantur. S. 42. p. 620. 1562. 1563.

Sol: II. Sig: Aug:

Super bona ad mensam regiam, vel oeconomiam spectantia data privilegia nullius sunt valoris, et quicumque super bonis ad mensam Regiam spectantia privilegium obtineret, subjacet poenis super Oeconomias Regni in Constitutione 1590. descriptis.

L. 9. f. 833. A. 1635. Sol: III.

Qui privilegium quaecumque super bona magnae procuratoris exposceret, poena pecculatus puniri debet, et qui super Pectigales census, Fodinas salis, et caetera bona

590
mentae Regiae obtinuerit, 10000. Marcarum
poena, Barti et Iudicio per medium, in cum
anima ventis fas esto. L. 4. f. 923. A. 1638.

P. III

Sicut enim vno Praefectis et Administrato-
ribus Regiis, super decimum assem Census
aut super decimum manipulum privilegium
obtinere. P. IV.

Emortuo Possessore in bonis Reipublicae,
novo Possessori per Officium aerariale debet
trahi possessio. Quidquid inveniretur
intra hoc tempus, antequam in manus
Tenentis defuncto priore devenit, ad omnes
Camerae Aerariale Quartae partis Consumm
Regiarum Fisco Regio debet reponi. L. 17.

f. 11. A. 1641. P. IV.

Nulla foemina ultra duo bona Regalia,
sive Praefecturas, sive Tenendas post decepsu
sum sui mariti retinere potest. L. 10. f.
839. A. 1662. Vol. IV.

Qui vivente adhuc Possessore Privilegium super
Praefecturam obtinebit, obtinens etiam post
obitum Possessoris est incapax vacantiae.

L. 15. §. 6. A. 1699. Vol. VII.

Lustratores bonorum Regalium non debent nu-
merare proventus ex silvis et caeteris negoti-
ationibus. 1764. p. 11.

Expensis fundi non includantur in lustra-
tione reparationes aedificiorum ad Proventus non
pertinentium, neque sustentatio domesticae mi-
litiae, aut Cosacorum, sive Militarium, ne-
que ejusmodi expensae a puro proventu
subtrahantur.

Quata concessam a Lustratoribus (Consigna-
tionem) Possessores, non vero subditi solvant.
p. 12. 1764.

Quicumque auerit Lustrationem impedire,
juramentum non deponere, et ejusmodi
quantam, et quae etiam quadruplam ad Ae-
rarium non importare, juxta Consignati-
onem, Praefecturam, sive bona Regalia,

64
ubi fuerat renitens, amittat. *Ibidem.*

Quicumque se putaret hac lustratione gravatum, post factam, idque spatio quatuor septimanarum manifestationem, libet Eodem in illa (ommissione economica) agere, quod si in spatio harum quatuor septimanarum nullam reclamacionem de praegravatione per Lustratores subiecit, scisset, tum ejusmodi lustratio in suo robore persistat. Nihilominus antequam ventum fuisset ad trutinam ejusmodi praegravacionis, juxta Consignacionem confectam, gravis Ratha assignatum quantum ex solvat. p. 43. 1764.

Taxa anni 1764. ad quinquennium exten- ditur, quo elapso spatio nova lustratio instituetur. p. 44.

Novi Donatorii et Cellionarii Conorum Regatum, aut in solidum jus possidens quilibet, qui simul ac obtulerit Privilegi.

um, aut vigore Consensus Regii Cessionem,
 et vero mariti et uxoris in jure communi,
 cativo existentes, ad summum intra spaci-
 um 12. Septimanarum in Cancellaria Regni
 litteras nomine Regio nunciatus Thesau-
 rario Magno, et Commissioni aerariati
 Regni, de emanulo Privilegio aut Consen-
 su ad cedendum obtinere debent, et reddi-
 to illo. Eadem Commissioni, atque exhibi-
 ta Apocha super exsolutam Duplam,
 litteras traditas per aulicum Regium
 recipiant, atque per ejusmodi tantum,
 modo aulicum in bona Regalia intro mis-
 sio legitima reputabitur. Qui vero hoc
 neglexerit, atque duplam partem Proven-
 tuum spatio hancum 12. Septimanarum non
 exsolverit, bona ea Regalia pro Vacanti-
 bus declarabuntur. Sin vero Cancellaria
 duplam recipere nollet, aut Commissio ae-
 rariatis, postquam ibi redditae fuissent

62
litterae nomine Regis ex Cancelleria Regni
et exhibita quietatione pro dupla exsoluta,
litteras patentes ad adeundam bona dare re-
cusaret, tunc temporis requirens praesentia
manifestatione in spatio harum 12. Septembris,
narrum facta, praesentabit, et reponet of-
ficiose litteras praefatas in Cancelleria
Regni, et Duplae exsolutae Apotham,
facta vero ejusmodi repositione, licebit
accipere ad haec regalia bona privilegia,
ta officiosam intro missionem per Mini-
steriales et duos Nobiles. §. 32. titulo:
Rigor Juris de Duplo Quartae 17. 64.

Privilegia super bona regalia privato
sigillo regio, sive communi munita et ex-
tradita capiuntur. §. 73. Titulo: bona
mensae Regiae L. 75. 17. 64.

Qui per commutationem fundorum suorum
acquisivit jus caedendi ligna in silva Nie-
polomiensi, is et in posterum illo fruetur.

tur, caeteri ad annos viginti per medietatem, expiratis vero viginti annis, plenarie jure suo uti possunt. Silvarum Praefecti tamen locum, ubi cedenda sunt ligna, assignabunt. Pol: II. §. 368. A. 1764.

Tolluntur abusus, quod in bonis regalibus Advocati propinarent. A. 1768. §. 808. Pol: VII.

Privilegia sunt nulla, in alienationem bonorum mensae Regiae data. L. 75. §. 74. 1768.

Privilegia, nisi intra annum, postquam fuerint obtenta, ad Metricam Regni exhibeantur, pro irritis declarantur. L. 8. §. 89. 1768.

Bona propter Crimen laesae Majestatis ad mensam Regiam applicentur, et nemini extradantur. Stat. Lithv. C. 1. Tit. 6. §. 1. p. 6.

Si aliqua bona ad aerarium devoluerentur, essent vero debito aliquo obstrata, tunc ejusmodi debitum sine Remora solvatur 1788

Titulo: De bonis confiscatis §. 467. Vol. II.

In civitatibus Regiis, quae jus propinandi habent, definiuntur numerus Braxatorum, qui faciant Collectiones pro bono Civitatis. Cives, qui non erant huiusmodi in possessione propinationis, neque postea illam tenebunt. §. 7. §. 757. Ubi tamen Cives ad fata Augusti III. erant in possessione propinandi, nihilq. contribuebant in commune Civitatis, neque deinceps ullam Compensationem facere sunt obstructi. Solis eodem.

Quicumque plus teneret ex bonis regis, quam petiit, is omnia, quae expetiverat, amittet.

Stat. Lithu. C. 1. Art. 19. L. 1. p. 20.

De bonis Regis et Equestribus jure agendum.

Stat. Lithu. cap. 1. Art. 20. S. 1. p. 21.

In Regno Poloniae Rex appromittit cunctos aequali lege in causis quoad emolumenta regia, judicare. 1588. Conf. g. n. jus.

Rex bona litigiosa non suscipiat 1362. §. 90.

37
66

Titulo: Inscriptiones. Vol: II.

Ad Theoriam de praediis rusticis, pertinet
Theoria de limitibus.

Titulus VI. De Finibus regundis.

Si Tenitarius occasione limitum damnum
alteri dederit, ita debet puniri, sicut alius
Nobilis [p. 48.] et tenetur respondere ju-
re terrestri. H.

In limitibus imprimis, si limites non
sint jure facti, rivulus, vel fluvius, tan-
quam naturalis limes observatur. Si flui-
us sine ministerio hominis alveum muta-
verit, primaeus alveus erit limes. Si
vero cum ministerio hominis, novus alve-
us haereditatis limitabit. f. 177. H. 2. 1
f. 5. A. 1346. Carolus Mag.

Limites bonorum, signa, testimonia senum,
et alia possibilis indicia faciunt. f. 287. H.

Tutor minorannuum bona non limitabit.

Pol: I. §. 44.

Rex ad dislimitanda bona mensae Regiae
dabit duos officiales, et unum Succamerar-
rium §. 267. H.

Si literae antiquatae et incertae comperi-
untur, in limitibus non secundum literas,
sed secundum testimonia Senum judicandum.
§. 270. H.

Commissions non dabuntur, nisi in causa
graniticorum divisionis, et de Consensu
parlium §. 270. H.

Qui scopulos dirigerit, tenetur suis sum-
ptibus conducto Succamerario novos intra
octo septimanas a die Annisatationis erigere, so-
luta etiam poena. 447. §. H.

Qui signa tria, vel tres scopulos circa limi-
tes ostendit, ille admittitur ad probatio-
nem; si vero neutra pars signa ostendit
aliqua, Actor admittitur ad probandum.
Folio 448. H.

38.

Si citatus nec in primo, nec in secundo termino comparuerit, tum Actor cum adjudicatione Actoratus ad campum remittatur. §. 476. H. Tutor nihil perpetuum de hereditate puerorum disponit, si neque illam limitabit. §. 508. H.

Succamerarius in sua causa viciniorum Succamerarium, et ejus Camerarium, et non quempiam surrogare debet. L. 31. p. 1303 1601. Statutum.

Quicumque vellent qualicumque modo Commissiones limitationum legitime peractas invalidare, 5000. Marcis puniatur. L. 36. p. 712. A. 1661. §. IV.

In causis limitum testes juramentum corporale deponere debent sub invaliditate testimonii L. 45. §. 73. A. 1670. §. V.

In causa finium regundorum ad ductum faciendum cum admittet, qui vel tres scopuli, vel alia tria signa, vel quis notabiliora signa ostendet. Si Contrapars nota,

69
biliora signa ostendet, si fuerit rivus, il-
le pro limite decernendus, si neque rivus fue-
rit, qui per decennium se in pacifica pos-
sessione fuisse docebit; si neque hoc docere
potuerit, Judicium secundum circumstanti-
as adductam Actorem vel reum, secundum
suam conscientiam, adhibita prius modera-
tione admittet, et percepto prius, si neces-
sarium judicaverit, ab eis iuxta modo. L. 18.
19. 20. f. §. 72. Tit. VIII. de Finibus regendis
in Jure corrupto Prussiae Vol. VI.

Causae Similium in Judicio terrestri, tanquam
in prima Instantia peragi debent. Judici-
um vero terrestre non intrando in Cognitionem
ejusdem causae, nec praescripta regulae ad-
fundum cum praefixione termini condescon-
sorialis granitialis, et conducendi Geometrae
jurati, remittere debent, ibi vero Judicium
Succamerariale, sive in persona Succame-
rarius, sive Camerarius non admittenda ap-
pellatione ulla in praedictis causis,
sae, praevia ad citationem Collateralium et

attentis Documentis causam hanc finaliter
decidere debet; Mappam Geographica[m],
si necessaria fuerit, in fundo formatam,
subscribet; At vero a tali iudicio a defi-
nitiva Sententia Casus processura est ad
Tribunal — Tribunal, nisi hoc Decretum
approbare possit, alium Succamerarium,
non autem Camerarium constituet. Quod
si in secunda ejusmodi Condescensione de-
cretum primum approbaretur, haec decisio
transit in rem judicatam, et Contraversae,
quae hoc Decretum vult irritare, poenis
Convulsionis Decretorum feriri debet. p. 220.

Movens praestitionem de limite per vicinum
possesso, nullo modo violenter in fundos,
sive silvas praetensas, se intromittat,
neque damna ulla inferre, sub poena re-
dendae turris septimanarum l. e. 1000.

Mancarum, et responsione pro damnis
illatis a violentis etiam ante decisio,

71
nem causae grandialis ostendit. Lex
vero agens fundum, sive silvam in contro-
versione existentem, post adjudicatam illam
alteri parti reddere cum calculo debet. f. 221.
1768.

Inter bona Regalia et territoria Qua Com-
missarios constituat, quod vero quis extra-
ordinarie acquisivit, invalidum esto.

1688. Titulo: de Differentiis Vol: III.

In Regno Poloniae Commissarius sub-
scriptis litteris Aviationis, nisi perso-
naliter venerit, 100. Marcis punitatur,
praeter causam morbi juramento compro-
batam 1588. de Commissionibus Vol: II.

Commissarii penes Suiameraricam aut Ame-
rarium illius Terrae possunt ex Cancellaria
assignari: tametsi in illo Districtu, sive
Palatinatu nullam Possessionem tenerent, ad
discernendos limites et injurias subditorum
regionum. Sin vero Commissarius subscriptis

40.
72

innotescentialibus pro termino non comparuerit,
100. Marcas solvere tenetur, excepto morbo,
quem juramento comprobare debet. 1538. De
Commissionibus et Commissariis f. 459.
Vol: II.

In causis limitum inter bona Regalia Com-
missariis apud Cancellariam Regiam impe-
trare oportet. C. 4. Ar. 83. S. 1. f. 202.

Commissiones vero in fundo ex Cancellaria
absque difficultate debent extrahi 1538.

De Commissionibus et Commissariis f. 459.
Vol: II. c. 1633. f. 40. Titl: de Differentiis.

Extraordinarie obtentae invalide sunt. V. III.
Tutor non potest limitare. (As. Mag): Hilti-
ciae. 1363. H. p. 288. Stat. Lithv. C. C.
Art: 10. f. 249.

Si quis a Iudicio succamerariati provocaverit,
fundos ad conclusionem causae is
pignoret, cui Succamerarius adjudicabit.
Cavebit tamen Ecclesiarum ad usum existio-
nem Causae ejusmodi fundum devolare.

73
Stat. Lithu. (cap. 9. Art. 7. §. 2. f. 288.

Commissarii *S^{ae} R^{ae} Majestatis* ad rivo-
gnoscendos limites inter bona regio et cog-
stria penes Succamerarium sive Camerari-
um tametsi non professionaliter in eodem
Districtu, constitui valent. 1588. De Com-
missariis f. 459. 1550. Tametsi continuo
f. 7. Sol. II.

Si limites inter duos districtus jacerent,
uterque Succamerarius advenire debet, quod
si non convenirent, debent hanc causam
relegare ad Tribunal, ut vero Tribunal
ad Commissarios. Stat. Lithu. (cap. 9,
Art. 8. §. 1. 2. f. 289.

Scopulus a Scopulo non sit proximior,
quam quingve fines mansuales, nisi curvi-
tas lineae aliud exigeret. Stat. Lithu. C
9. Art. 9. f. 290. §. 2.

A Scopulo angulari pericipiet Succa-
merarius 24. grossos Lithuanios, ab

intermediis r. grossos. Stat. Lith. Cap. 9.
Art. 9. §. 2. f. 290.

Succamerariū, sive Eorum Camerariū 3. Mar.
cas a quavis limitatione percipient. Joan.
nes Albrichtus Petricoviae 1596. Stat.
L. 253. Pol. II. In Regno Poloniae, quale
emolumentum et compensatio Succamerario,
caeterisque pones illum. P. VII 1576. f. 312.
Tit: De Succamerario.

Succamerariū (controversias graniticorum
et monumenta) partium ad iudicium terrestre
comportare tenentur. 1576. f. 312. de Succame-
rario Pol. II.

Camerariū in causis minoris momenti, ubi
agitur de manto agri, vel minus, pro Succame-
rarios mitti debent. Stat. Lith. C. 9. Art.
10. §. 2. f. 291.

A Camerario appellatio currit ad iudici-
um principale. Stat. Lith. C. 9. Art. 10. §. 2.
f. 291.

In causa ipsius Succamerariū limita-
tionis propior Succamerarius, aut Camerariū,

us, aut Officialis Fori juratus suae Terrae, vel
 sui districtus comparere debet. 1588. l. 601. De
 Surrogationibus Succamerariorum. §. 75. §. II.
 Si citatus juraret, quod de citatione nil quid
 quam audisset, facta dilimitatione, nihil a
 mittit. Sigismundus Petricoviae H. p. 962.
 Testes in rebus terrestribus consanguinei esse
 nequeunt. 1576. §. 300. de Conventione Testium
 Pol. II.

Si fluvius alteri littori praesentim cedendo
 adjuerit, haec adjectio penes illum maneat,
 ad quem fundus pertinet; quod si fluvius
 impetu facto alio divertisset, alveus veteris
 fluvii debet esse limes; Quod si in hoc alveo
 caperetur emolumentum aliquod, quisque
 medietate lucri fruetur: quod si quis de indu-
 stria fluvium alio divertisset, mandabitur
 ei, quatenus fluvium veteri Alveo restituat.
 Stat. L. C. 9. Ar. 20. S. 1. 2. §. 298.

Si quis alienum agrum in seminaverit, nullus hoc
 frumentum demersum colligere potest, sed prius
 in iudicio fore agendum est, cujus sitiger?

quod si demonstraretur, agrum esse alie-
 num, id, cujus est ager, frumentum col-
 ligere debet. Qui vero non devisa per
 iudicium (Quia has fruges collegisset, de-
 bet parti sex Rubliones Grosorum, Su-
 camerario tres, et Officiis tantundem Rubli-
 onum Grosorum reddere, insuper fruges
 parti aut cum accremento reddere aut iux-
 ta statutum solvere debet. Si quis alie-
 num agrum insemnavit, alter vero illum
 idcirco citant, quod alienum agrum inse-
 minaverit, tamen hoc ipsum probare non
 posset, talis debet radicum 12. Rubliones
 Grosorum Officio et parti solvere, jam ve-
 ro ager et fruges ponet illum, qui inse-
 minaverat, remanet: quod si in agro fruges
 putrescant, non tenetur pars adversa quid-
 quam solvere, quia illius intererat provide-
 re, ne aliquod damnum frugum eveniret.

Prodeci ex parte adversa furtum sementis deprehenderetur, de hoc agere jure tenetur.

Idem intelligendum de Sociis legibus.

Si quis ab Arisatione, post duodecim hebdomadas Inseminatorum non citaret, in seminatore licet fruges colligeret; quod si intra hoc spatium per furtum mensis aliqua ablata fuisset, tunc ejusmodi damnum debet a parte adversa repetere. Stat. Lith. Cap. 9. Article 22. S. 1. 2. 3. 4. folio 300.

Intuitu bonorum immobilium varia Professoribus competunt jura, et obligationes, praecipue sunt, Jus Patronatus, et Obligationes praestandi decimas.

Titulus VII.

De Jure Patronatus.

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus I M

Titulus VIII.

De Decimis.

Qui aratio non arat, a decima liber. 132. ff.

Libris beneficiorum contra bona eque, tria Ecclesiastici, nil probare poterunt, nisi intuitu fundorum Ecclesiae adjacentium et decimarum L. 18. f. 3. 59. ff. de P. III.

Postquam ratione decimarum compositio et approbatio loci ordinariu secuta fuerit, nulla ratione deinceps mutari et invalidari poterit L. 16. f. 93. ff. de P. IV.

Quicumque de decima ad forum ecclesiasticum provocaret, subiaceret poenae 1000. Manarum f. 247. 1768.

Titulus IX.

De Servitutibus.

In nullo fundo aggeris ponere licet, prodo, rca neque in proprio fundo molendina castru.

37
erit, et stagna derivare fas est, ut exinde
vicinorum agri eluvione occupentur, aut ut
alienum molendinum per inundationem in ea
pars moliturae reddatur; qui ita fecerit aspe
avisationi Domini, cuius agger submersus,
torrentem deprimere, damna rependere, duo
decim Rubicones grossorum pro violentia sol
vere tenetur. Stat. Lit. C. 9. Ar. 21. S. 1. 2. 3.
f. 209.

Nae ad Ecclesiam, molendinum, trajetum
fluvii impediri non debent. 1587. f. 204.

Titulo De Sol. II.

In alieno fundo venari non licet, et quicquid
venando incidat, cum penore solvere tenetur.
Quin imo si feram vulneraverit, haec vero fera
in alienum fundum aufugeret, prosequi il
lam non potest. Lupum tamen et vulpem
obsequio cenam in alieno fundo prosequi li
cet, modo id absque damno Domini fiat. Stat.

Litho: Cap: 10. §. 1. 2. 3. 4. Art. 1. §. 207

Qui habet in aliena silva laevis, prata, alvaria, licet illi ligna ex hac silva caedens, pro suis balneis, et canales pro suis pristibus excidens: qui habent prata, licet colligere in metam foeni grandem, vel in acervum deponere, aut nubilum construunt, vel horreum aut apibus obvallabunt. Apicariae autem licet

— aut cortices pro tegendis alvaribus, ceterisque necessariis, quae Mellario, nem propria sunt; tantundem exportare quantum onus humeris levare possunt, non vero curru erigere. Stat. Litho. C. 10. Art. 2. §. 2. §. 309.

Cmetho habens in silva dominicali alvaria, non potest eadem extraneo Cmethani cedere; quod si fuerit, Dominus juxta valorem facti perire illum debet, haec vero arbor Domini, cujus erat, restituitur. Stat. Litho: C. 10. Art: 6. §. 311.

Cives urbium, qui anno 1768. non adinventi sunt in possessione Prapinationis, non

87
debet ad eandem admitti. Pol. VII. §. 737.

Titulus X.

De Haereditate.

Si fratres sint duo divisi, et unus ^{de} praetio-
ne hereditaria sententiam tulerit contra se,
alter frater eandem renovare non potest, ni-
si pro parte hereditaria ipsorum contingente.
§. 178. H.

Ordinarium consensu calique consensu republicae
assignare nefas est. L. 52. §. 16. de 1669
Pol. I.

Si fratres adulti, indivisi unum in bonis con-
stituant, illique causam bonorum suorum com-
mittant, iste, si ad jus citaretur de re ali-
qua tam sua, quam communi fratrum suo-
rum, illa mox rem per decretum iudicii amit-
teret, fratres ^{divis} litem recusitare amplius
nequeunt, et in perpetuum silere debent.
Stat. Lithw. C. B. tr. 9. §. 1. §. 248

Liberi possunt exhaereditari ex sequentibus
causis:

1mo Si filius, vel filia in parentem insurgat,
insective eum laeserit, percutiat, protrudat.

2do Si aliquod ingens damnum in arceptione bo-
norum causarent, absque voluntate parentum.

3to Si contra parentes ex malitia, non vero
intuitu Reipublicae procedendo, eos poenae
colli accusarent.

4to Si in iudicio pro matre aut patre vades
esse nollent, praesertim, ubi officium illud
permitteret.

5to Filia si meretrix.

6to Si parentes in decrepita aetate deinde,
querant, neque victum et necessaria ipsis
suppeditarent.

7mo Si ex manibus hostilibus eodem capti,
vos redimere nollent, jam vero bonis pater-
nis fruereotur: quod si aperte et iudicio co-
nam officio demonstratum fuisset, Parentes
possunt illos adducere. Stat. Lithv. (P. 8.
Art. 7. S. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. p. 278.

Titulus XI.

De haereditatis divisione.

Fratres, qui divisi sunt, et in hac divisione per tres annos steterint, ad iudicium non provocantes a repetitione, seu vindicatione partis haereditatis fratris sui legitimi excluduntur. 146. II.

Si aliquis aliquam summam super bona regia poneret, amittit illam, quod si per eam divisionem haec summa eidem assignaretur, deinceps vero eadem summa, elocata, in bonis regis perderetur, debet redire ad normam coedivisionem, non attenta ulla praescriptione, quod si in eadem regis bonis majora praes caeteris caperet emolumenta, hoc totum in coedivisione illi detruncari debet. S. 4. p. III. r. 68. sig. Aug. P. II.

Si aliquis divisione facta castellum poneret aut oppidum, non tenetur admittere coedivi-

44
86
sionem, sed tam amplem causam, qualis
ex divisione castelli, vel oppidi emanaret,
alibi cum consensu amicorum assignare
debet. L. 45. p. Cii. 1569. Sig. Aug. l. II.

Divisio inter fratres perpetua tunc fiet,
quando omnes Annum 18. attigerint.

J. 555. S. 15. Titl. III. De tutelis in Ju.
re correcto Prefacio l. VI.

Si natu major bona minorennium fratrum
suorum qua tutor tenet, tunc temporis si
ve de bonis, sive de alia quacunque ve ci-
tatus respondere tenetur, non expectato
competenti aere fratrum suorum. Item
natu major competentes annos affectus
sine excusatione minorennis aetatis fra-
terni de exdivisione bonorum apud con-
sanguineos justificare se debet. Et divisio-
nem aequalem jure decernam patiari.

Quod si aliquid aut de jure, aut de divisio-
ne natu major amitteret, minores natu
fratres affecti competentes annos non

super fratre, sed super eo, cui hanc rem cessisset, repetere debent, modo praescriptionem terrestrem non dolo admisissent. Frater tamen natus major suam portionem recipere non potest. Stat. Lit. C. G. Ar. G. §. 2. §. f. 248. Liberum etiam est nato majori non expectato patrum suorum competente aere, de re qualibet iure agere contra eum; quid vero lucratus fuerit, cum fratribus dividere debet. Stat. Lit. C. G. Ar. G. §. 4. f. 248.

Pro sua portione licet nato majori pecuniam mutuam accipere, imo etiam eandem cum iure hereditario dividere: quod si fratres aspecti competentes annos vellent divisionem perpetuam instituisse, debent eum, qui portionem nato majoris emerat aditare, ut haec bona, sine hanc portionem aequaliter cum illis partiat; quod vero pro se fratris contingeret, hoc solo modo esse contentus, tamen et superans pecunia eadem a fratre deberetur. Si fratres

propter incompetens aetate fratrum reliquorum
 perpetuam exdivisionem inire non possent, tum
 liberum eis est, in partibus ad annos competen-
 tes junioribus fratribus eximere, quodsi in praes-
 fatis bonis aliquam devastationem fecerint,
 hoc totum propter exdivisionem perpetuam ex
 suis portionibus detruncari, et fratribus
 minoribus compensari debet. Stat. Litho:
 Cap. 6. Art. 13. §. 12. & f. 230.

De exdivisione inter fratres ex terrestri foro
 non currit appellatio, praeterquam, ubi age-
 retur de munimentis, sive de ducta limi-
 tum controversia inter fratres castrorum.
 C. 1377. f. 212. de Exdivisione.

Cum ipsi fratres inter se partiantur, et li-
 teras huic facto proprias, et calculum divi-
 sorium sub sigillis et subscriptionibus ma-
 nuum suarum, atque sub sigillis honesto-
 rum virorum ostendant, eandemque exdivisio-
 nem coram Iudicio manifestant; Item si
 exdivisio inter discordes fratres ex officio
 injuncta est, aut tametsi literas tantum et

Registra inter se dividenda haberent, non
 vero coram Officio praesentarent, jam vero
 praescriptio terrestris 10. Annorum non ob-
 staret, ejusmodi exdivisio potest irritari,
 et alia de lege praecipui et demandari.

Attamen datis aliquibus literis obligato-
 reis, vel Padiis, haec primum exsolvi de-
 bent ex bonis dividendis, antequam ad
 novam exdivisionem perventum fuisset.

Quod si fratres divisione facta per literas,
 calculo divisorio tradito, unus vero aut plu-
 res eorum nolent eandem exdivisionem
 coram Officio acceptare, licebit ad Officium
 in peremptorio termino citare. At ve-
 ro si fratres neque literis divisoriiis inter
 se intimatis bene interim ad usum fructuum
 dispartierentur, ejusmodi divisio pro per-
 petua haberi nequit, et nulla praescriptio
 tali facto suffragari potest, Ital. Lit.
 Cap. 9. Tit. 26. S. 1. 2. C. p. 303.

Tempore ex divisionis perpetuae litterae et pri-
 vilegia manere debent penes eum, penes quem
 et bona manent, et quibus Privilegia competunt,
 vel famulantur; quodsi sola aliqua heredita-
 ria possessio in aequales partes dividendum, ta-
 meti unum privilegium pluribus bonis varie
 divisio opularetur; ejusmodi litterarum
 copia cuivis ex partibus debent remane-
 ri. Jam vero ipsa originalia, penes unum,
 de quo partes inter se conveniant, remanere
 debent. Stat. Lith. Cap. 9. Art. 26. S. 1. 2.
 §. 303.

Hereditas acquiritur vel ex testamento,
 vel ab intestato — hinc

Titulus XII.

De Testamentis.

Testamenta non de immobilibus et heredita-
 riis bonis, sed solum de bonis mobilibus
 aut regalibus condantur. Herb. §. 505.
 Art. 10. §. 360.

Testamenta contra hoc statutum

facta, irrita sunt, confirmata jure impugna-
ri possunt. Stat. 1319. Herb. 305. Pol. I. f. 390.
Item 1319. Pol. I. f. 580. Herb. f. 454.

Ordinatio, id est fideicommissum ab ipse con-
sensu reipublicae fieri nequit. L. 53. y. 16.

A. 1669. Pol. V.

Testamento de bonis immobilibus disponere
non licet, neque Summas ullas testamento
super bona, capitulas, fundos tam civitaten-
quam terrestres inscribere non licet. f. 368.

L. 48. A. 1676. Pol. V. atque ejusmodi Sum-
mas, non obstantibus quibusvis capitulis, suc-
cessores requirere possunt.

Si non sit testamentum in jure factum,
aut saltem manu testatoris subscriptum,
ad acta oblaturum, debet saltem testatoris
manu, et adhuc aliorum trium testium
fide dignorum subscribi. Si vero testator
scribere nesciat, quartus testis in praesen-
tia ceterorum nomine illius subscribat.

Pol. VI. f. 552. Titl. II. De Donationibus
et Testamentis §. 3. in fine correcto. Conflicta

Legata et inscriptiones super domos ac lapideas ad causas pias sub nullitate facere non valent. f. 275. 1768.

Testamentis de rebus mobilibus liberum est civis disponere favore personarum secularium, jam vero legata et inscriptiones per testamenta a decumbentibus in lecta aegritudinis in rem status spiritualis prohibentur. f. 250. 1768.

Testamenta condere non possunt, qui non habent liberam rerum dispositionem, quales sunt:

1mo Omnes ante 20. annum. Constitutio pupillaris.

2do Religiosi post professionem in religione privilegiata.

3to Filii a patre indivisi, praeterquam de rebus propriae acquisitionis.

4to Qui alienae potestati cum omnibus bonis subjiuntur.

5to Juriosi.

6to Banniti, Infames. Stat. Lith: Cap. 8. Art: B. S. 1. 2. 3. 4. 5. 6. f. 274.

Testamentum coram officio conditum non valet, quod si officium non adfuerit, saltem unus

Castrensis aut terrestris Officialis et duo Nobi-
les; quod si etiam ille unus Officialis non
reperiretur, coram tribus Nobilibus con-
ditum testamentum valet, qui autem scribere
sciunt, subscribere ipsi tenentur, et sigillum
apponere. Defuncto testatore coram Officio
testamentum publicetur. Stat. Litho: 68.
Art: 2. S. 1. 2. 3. 4. f. 275.

Testamentum semper mutari licet, et po-
timum valorem ac jus obtinet. Stat. Litho.
1. 8. Art: 2. S. 5. C. f. 275.

Testamenta quae sunt Ecclesiastica, quae
secularis Junis S. I. f. 380. recensentur.

Ubi aliquis non potest habere tres testes,
ad minimum duos Nobiles adhibeat, in
bello coram Ductore Exercituum, aut Stadi-
lifero Districtus testamentum faciat, et hi
testes debent jurare. Quodsi contingeret
in aliena terra, tum coram ejusdem Officio
juri debet, et transcriptum. ex eodemmet
Officio debet, nihilominus coram Officio pro-
prio declarari. Is vero, cui per idem

testamentum aliquod debetur, juxta, quod et ex
bona voluntate, et cum praesentia animi testa-
mentum conditum fuerit. Stat. Lith. L. 1.
C. 8. Art. 4. S. 1. f. 276.

Ad testamentum testes esse nequeunt :

- 1° Indigni condere sua testamenta.
- 2° Mulieres,
- 3° Executores,
- 4° Tutores ejusdem testamenti,
- 5° Si omnes, quibus in testamento aliquid in-
scriptum est. Stat. Lit. C. 8. Art. 5. S. 1.
L. 3. 7. f. 277.

Unus articulus contra legem factus, totum
testamentum invalidare non potest. Quod e-
dem de quibusvis inscriptionibus intelligi
debet.

Si fors in articulo, in loco necessario, in da-
mnum tertii fuerit evasum, ejusmodi testa-
mentum invalidum est. Stat. Lith.
Cap. 8. Art. 6. f. 278.

Pir de plebe, sive Civis urbium privilegiatur
et (melius potest per testamentum tertiam
partem rerum mobilium cuius legare; duas
autem partes relinqui debent pro liberis, quod
si liberi non adfuerint, pro domino, cuius ter-

nam incolebat. Cap. 8. Articulo 9. §. 279.

Titulus XIII.

De Successione ab Intestato.

Dotatitium debet ad Successores primi mariti devolvi §. 179. A.

Si pueri primae uxoris portionem suam aequalem a Matrē eis sponte ex divisione perpetua oblatam obtinuerint, tunc portio secundae uxoris filiis, aut filiabus eisdem cedere debet integraliter. §. 146. 150. M.

Fratres uterini etiam in bona patrimonialia Sororum succedant sororibus dotatis. A. 1546. §. 150. A. Cas. M. V. I. §. 45.

Villani vel Civis sine prole descendente detur calix ad Ecclesiam pro Maris et media, reliquum ad Consanguineos vel affines devolvatur. V. I. Cas. M. §. 24. A. 1547.

Si sorores habent patrones, fratres, illi hereditates possunt taxare, et intra annum

parata pecunia pretium persolvere sororibus,
lapso hoc tempore filiae perpetuo heredita-
tes obtinebunt. P. I. f. 39. Vide f. 74. Si
non sunt fratres germani sororibus cedunt
omnes possessiones. P. I. f. 38. Vide f. 74.

Filiae si non habeant fratres germanos,
sed tantum patruelos haereditant, et partem
inter patruelos vel alios, amicos de non
receptione bonorum non valet. f. 74. H.
f. 74. P. I. N.º 1420.

Fratricidae, parricidae, sorricidae, et eorum
liberi non succedunt in bona eorum,
praeterea authores ipsi infames judi-
cantur. H. f. 179. P. I. 26. f. H.

Si bona in mortales jure haereditario de-
volvantur, agnati medietatem Proventus
ex his ipsis ad vitae tempora solvere
debent, post eorum mortem agnati suc-
cedunt. Stat. Sig. 1527. Verb. f. 287.

Illegitimi neque in bona, neque in nobi-
litate succedunt. S. 36. p. 971. 1598.

Jus successione legitimae usque ad octa,

7
vum gradum inclusive, seu bona Testis
cedunt. 1210. §. 8. A. 1533. §. II. Correcta
Cruftiae.

1mo Succedunt liberi, eorumque Successores;

2do Fratres et Sorores, vel eorum liberi.

3° Ascendentes.

4to Collaterales. V. C. §. 549. 550. 551. 552.

Quis Correctum Cruftiae Tit. I.

^{1^{mo}} Quoad primum ordinem liberi vel sunt filii,
vel filiae; si sunt filii, si soli succedunt,
succedunt in capita, si vero succedunt cum
liberis suorum defunctorum fratrum, suc-
cedunt in stirpes: si sunt filiae existenti-
bus fratribus, nec in paterna, nec in mater-
na bona succedere possunt. Si dotem a
parentibus in scriptura, vel exemplo alterius
filiae assignatam habent, si non: tunc fra-
tres assumptis duobus proximioribus ex
linea paterna, et duobus ex linea materna,
dotem intra spatium unius anni et sex
septimanarum a tempore mortis parentum
assignent, seu sorores cum fratribus in aequa,

les portiones succedunt.

2° Quoad secundum ordinem, fratres vel eorum liberi, si patribus succedunt soli si succedunt sororibus, una cum sororibus defunctibus patribus, vel eorum liberis, primae sorores, earumque liberi ad successorem vocantur. Sed notandum fratres vel sunt germani, vel consanguinei, vel uterini, germani succedunt in omnia bona, consanguinei in bona paterna, in materna vero reliqui consanguinei etiam remotiores.

Uterini in bona materna, in paterna alii agnati, etiam gradu remotiores.

Hic etiam observandum axioma: quod profectuum bonorum defuncti eadem natura, quae patrum.

Hoc loco observandum, quod usus est contrarius. Soror Sorori excluso patre. Frater Fratri excluso sorore succedit. Videtur id fieri in fundamento Statuti Cas. M. 1544. H. f. 130. P. I. f. 43. ubi dicitur,

quod virgo a patre competenter dotata, a
fratribus nihil amplius petat.

3to Quod tertium ordinem ascendentes suc-
cedunt.

4to Quod quartum: Succedunt foeminae vel
masculi omnibus suis collateralibus. sicut
succedunt in stirpes, foeminae tantum so-
roribus, Amicis maternis, Avunculis
et aliis cognatis una cum fratribus
Defuncto Peregrino intestato, nullam re-
linquente prolem, succedunt haereditates,
relicta eorum omnium Decima parte,
vel in rebus ipsis, vel aestimatione, sicut
in pecunia Civitati aut Domino Locii, in
quo peregrinus iste est versatus.

Hoc beneficio propinqui triennio tantum
gaudent, si enim intra hoc spatium, ter
quolibet anno vocati, cum authenticis docu-
mentis propinquitatem probantibus non ve-
niant, bona ad Fiscum regium devolvantur. f. 96.
S. 23. 1768.

Post demortuum nobilem intestatum

Spiritualom, capiunt derelictum defuncti
 patrimonium Successores ; hoc vero mo:
 do : quod si fuisse Abbas, tres partes
 debentur Successoribus, quarta vero Clau:
 stro — si fuerit spiritualis secularis, De:
 truncatis debitis, et tam funerariis,
 quam aliis expensis, et subsequente boni:
 ficatione, si desolatio ex parte Defuncti
 in Ecclesia pateret, jam autem tres re:
 liquas partes accipiunt Successores, et
 vero quarta Ecclesiae, penes quam mane:
 bat, eadem debet. f. 350.

In quantum autem hoc in casu suar
 injurias perspicerent, et adverterent
 Successores, coram Officio terrestri puta
 Castrensi, ubi Defunctus inolebat,
 cum Decano et Episcopo agere debent.

Ibidem 1768.

De dotibus monialium ad claustrum
 idem intelligi debet, quod et de religi:
 osis, hoc superaddito, quod expeditio
 muliebri ad claustrum non debet fieri in

paratis Summis, sed comparatis suppele-
tilibus, jam vero portio Substantiae Mo-
nialibus tantum ad vitae tempora inser-
vatura est, cum reditu ejusdem ad Luc-
eflores sanguinis. §. 551. 1708.

Defunctis parentibus ad maternam sub-
stantiam sorores et fratres conveniunt
aequaliter inter se partituri.

Paternae vero Substantiae fratres
capiant tres partes, at vero sorores
quarta parte ex universa tota Substan-
tia.

Si fratres non adessent, neque eorum liberi,
sorores aequaliter inter se partiantur univer-
sam Substantiam; quod si et Sorores deficiant,
succedunt proximiores consanguinei, hae tamen
conditione, quod paterna bona paternis, materna
maternis adunt Successoribus. Stat. Lithuan.

Cap. 3. Tit. 17. §. 2. §. 78.

Uxor marito Defuncto penes dotem, et penes do-
talitium conservatur; Caetera vero bona, super
quae dotem, vel dotalitium non habuit, liberis

aut affinis relinquere tenetur. Jagello Craco,
vice. 1425. St. p. 281.

Matri filii ac filiae succedunt ad aequalem
divisionem. Stat. Lit. (S. Ar. 14. S. 1. f. 234.

Wladislaus Jagello. Cracoviae 1425. St. p. 278.

Si ipsa sterilis deciderit, tunc ejus dos,
non vero dotalitium debet redire ad parentes,
qui illam expediturunt, parentibus vero
demortuis, ad fratres. Quod si mortua re,
liquisset sororem indotatam, nec traditam
nuptui, tunc ejusmodi dos non fratribus,
sed sorori indotatae obveniat. Quod si fratres
hanc dotem sororis sibi assumere vellent, de-
bent sorori indotatae quartam partem ex u-
niversa paterna substantia assignare.

Quod si soror nuptui tradita non adesset,
tunc hanc dotem non sorores, sed fratres
accipiant. Stat. Lithv. Cap. 5. Art. 19.
S. 1. 2. 4. f. 237.

Pro filiabus assignari quarta pars ex uni-
versa paterna substantia debet, et hae quar-

ta parte Sorores etiam si una vel plures fuerint,
partiri debent. Stat. Litt. C. 5. Art. 10. §. 2. et
§. 254.

Si pauper pauperem duxisset, postea vero
substantiam acquisivissent, maritus vero de-
functus fuisset non disposita substantia
per inscriptionem vel testamentum, tunc ea
omni substantia debet exdividi uxori ter-
tia pars, et vero liberis duae partes, quos
cum illo peperisset. Quodsi sterilis esset,
tunc penes omnem substantiam conser-
vari debet. Quodsi uxor sterilis decessisset,
nulla cuiquam suae substantiae inscriptione
facta, tunc post eius facta medietas sub-
stantiae suis successoribus, et vero altera me-
dietas in Successores mariti sui cadit. Idem
intelligendum est de uxore, quae prior viro suo
decessisset. Stat. Litt. C. 5. Art. 21. §. 1. 2. §ol.

Obs.

Successio, quae nisi post facta altera ces-
sura est, et donec is, postquam cedit, in vivis
existat, nemini inscribere potest, talisque in-
scriptio invalida est. Cui tamen officio

defuncto testatore obveniret, tunc temporis, pro,
ut placuerit, liberum est, suum jus in alie-
rum transfundere. Stat. Lit. C. 7. Str. 4. S. 1.
Cracoviae 1550. f. 4. S. Tametsi multa

Titulus XIV.

De Jure Lignoris.

Si judaeus super bona immobilia pecuniam
dederit, Judaeo et pecunia et literarum pignus
abjudicari debet. f. 237. H.

Bona terrestria ultra dimidium valoris eo-
rum non possunt redemptionibus onerari.

Bona autem in vim redemptionis obligata, si
per in possessione haeredum mancant, haeredes
vero $\frac{7}{100}$ solvant. Semper vero nullo obstante

praetextu, liberaverit, summam redemptionem
in scriptam, citatione posita ad 12. hebdomadas
ante redemptionem, in officio castrensi deponere,
aut in capitulo, aut apud loci ordinarium,
et bona sua liberare.

In extenuationem retentorum Censuum, potest
et debet dari spiritualibus intromissio. §. II.
§. 856. A. 1620. Pol. III.

Contractus oppignorationum, et obligationes in
interpretationi tributorum non subiunt, et possi-
ssores obligatorii ad calculum reddendum non
adigantur. hoc praecavito, ne fors praetensio
ad heredes respectu non correspondentiae lo-
cum habeat, nihil sibi usurpent; nisi ad-
ditamentum, vel reparatio contractu prae-
custodita, processu decreti, et iuramentis
evitata fuisset, salvo decretis et transacti-
onibus anterioribus.

Hoc vero non concernat eos, qui pro solum
processum in contumaciam bona tenent; quo-
niam tales ad calculum tenentur. §. 457.
§. 94. 1726. Pol. VI.

Sub jus expulsiōnis intrudens se, non tan-
tum refundere damna, sed poenis duplicatis
eādem Constitutione praescriptis puniatur.
§. 238. §. 97. A. 1726. Pol. VI.

Dos ad uxorem ejusque haeredes spectabit.
 Contra-dote ita fructus ad vitae tempora,
 ut praestare debeat successoribus mariti cau-
 tionem de restitutione ejus post mortem
 suam.

Qui priorem inscriptionem habuerit,
 ejus etiam est jus potius super bonis oneratus,
 tametsi posteriori proscriptum, et tametsi
 alius aliquis prius proscriptum obtinuerit
 ad posteriorem inscriptionem. 1588. f. de
 Palord. P. II. f. 1219.

Si quis bona in aliqua Summa teneret ob-
 ligata, alter vero allegaret debitum, quod pa-
 riter Summa super eisdem bonis eidem in-
 scripta fuisset, aut de lege decisa, ille vero
 ab anno in inscriptione posito, aut ab de-
 creto judiciali praescriptionem terrestrem
 decem annorum non subiunxisset, haec vero
 bona utriusvis Summae hypothecam constituta
 erant, tum is, qui potiore Summam loca-
 tam viduit, Summam minorem exsolueret

debet, aut uterque iudam tertio haec bona
 in utraque Summa obligare, oppignorare,
 et pecuniam inde acquisitam partiri inter
 se poterit. Quodsi bona insufficientia utrique
 Summae adinvenirentur, tunc, qui illorum
 prior habuerit legitimam et justam inscrip-
 tionem, ille idem penes bona conservetur,
 reliqui vero cum posterioribus inscriptionibus
 summam suam ab Evictore repitent. Stat.
 Litho. C. 7. Tit. 2. §. 2. p. 261.

Si alter alteri obligaret vel oppignoraret bona
 in spatium annuum, anno vero exacto non
 exsolventur, tunc Oppignorator obligata bo-
 na retinebit usque ad annum sequentem iux-
 ta inscriptionem suam super hoc datam.

Si alter alteri oppignoraret, idemque exso-
 luto aere decipisset, Successores ejusmodi
 literas in oppignoratione exaratas non
 attendent, sed quandoque paratam pecuni-
 am deponent, oppignoratorius cedere debet.
 Stat. Lithuanicae Cap. 9. Tit. 14. §. 2.
 p. 264.

Genes redemptionem possessionato suo pecunia
condicere requirit, excepto, si minorem posses-
sionem tenuerit. Consuetudo Crauoniensis
1503. H. p. 323. 1576. N. II. f. 30. Titulo
de conditione sive arrepto pecunie.

Si quis possidens oppignorata bona, dein-
ceps alteri eadem in potiori Summa oppi-
gnorasset, haec, quando cum redimere vo-
let, deposita minori Summa, quam acce-
pit a prioris, hereditatem reassumet, et vero
sequens oppignorator reliquam Summae
suae ab creditore repetet. Stat. Letho.

C. 7. Art. 20. §. 1. f. 268.

Si quis rem suam sub hac conditione op-
pignorasset, quod si intra annum eandem
non redimeret, pro peritura haberetur,
post decursum anni hypothecarius penes
bona perpetuo manet. Quod si tamen is,
qui bona sua oppignoravit ante annum

19
exsolvendis bonis circumscriptum decessisset,
Successores tametsi eodem annis exspirasset,
possunt eadem redimere, et reposita pecunia,
oppignorationem rehabere. St. Lit. C. 7.
Art. 27. §. 27.

Si res non sub radio amissionis in pignus
traderetur, tunc si pro termino oppignora-
tio non redimeretur, pignoratarius postu-
labit officiosam rei divenditionem, et ex
eadem pecunia summam suam recipiet,
reliquum autem Successoribus reddet. St.

Lit. C. 7. Art. 28. §. 27. S. 1. (Cas. Mag):
Vindictia 1568. Stat. p. 528.

Quodsi terminus redemptionis non appo-
situs fuisset, Officium sive forum terminum
quatuor septimanarum ad redimendum
assignabit, sin seius eodem non redemerit,
res officiose divendatur, itaque sibi ex hac
pecunia satisfacet, reliquum autem reddat.
St. Lit. C. 7. A. 29. §. 27.

Titulus XI. De Jure Coessionis.

Expulsus ad maximum intra mensem debet
Judicium adire, ut restitatur: Judicium in re,
stitutione ejus debet tantum praesere, quis an-
te mensem in possessione fuit. §. 397. Her.
A^o 1547.

In Galatinatibus K^oviensi, Braclavien-
si, et Chernichoviensi talis est Constitutio
super bona pariter haereditaria max finito
bello, modo quis jus haereditatis demonstra-
ret, idem cuiveret jure, quod fuerat in pos-
sessione tanquam haeres immediate ante ini-
tium belli. A^o 1648. ad allegandas caeteras
dispositiones non necessitatur. L. 13. p.
419. C. 1634. V. V.

Expulsus ante omnia restituendus, non

21
descendendo in aliquam cognitionem furi-
um, tantum quærendum, si sit ante
mensem possessor. Expulsor turri paria,
tur. f. 59. s. 9. N° 1689. P. VI.

Nulli licet bonis alterius sine authorita-
te iudicii occupare, sub cuiusvis præten-
sionis prætextu, sub amissione illius
prætensorionis, cuius causa bona fuerunt
occupata. Quod extendendum non est ad
prætensoriones ex contractibus obligatori-
is, et locatoris exortas, tenentarius enim,
cui tempus extenuationis effluxit, nec
non obligatorius possessor, cui pecunie
in castris reposita, in termino solutionis
bonis cedere tenentur. Dein vero si pos-
sessor contra heredem, vel hæres contra
Possessorem habeat, in competente foro,
præiudice appellatione agere debet, quæ

cautae ante alias sumi debent.

Ad illegitimam occupationem non possunt illa occupatio bonorum, quae sit ad praescriptum Chirographi aut Transactionis. 1764. in actis publicis roborata. f. 101. §. 13.

Nemo collecta phalange bona invadere debet, ad via juris executionem, adhibitis etiam copiis militaribus obtinere. Quod si quis audacter, idque nondum obtento plene victorio processu, insolenti armatus manu violenter ad possessionem se intrudere vellet: quomacmodum et iste, qui de fure decretam traditionem non admittit, multo vero magis, si contra militare brachium decreto demandatum vellet insurgere, ultra delictum facti, si aliquis caedes patata fuisset, poena Sessionis Terris in fundo 12. Septimanarum s. 2000. Marcis puniatur.

20
f. 281. 1707.

Qui possidet bona, et militiæ nomen dare
tenetur. Sig. 1577. H. p. 530. f. 57. 2. 1416.

Si quis possessorem de bonis citaret, possessor
autem responderet, non ad illum solum hæc bo-
na pertinere, citans omnes Coheredes adita,
re tenditur, quibus inscriptio fauet. Ratul.

Lit. C. 7. Tit. 9. f. 260.

Si partis adariae aut citatae jus de re aut
bonis per antiquitatem dubium esset, semper
pro ad possessionem ejus rei aut bonorum in
personam et favorem illius, qui tenet, sen-
tentia ferenda est, et ad comprobandum ad-
mitti debet. Jagello Crauoviae 1570. A.
p. 522. Vladist. Jagello Cracoviae 1425.

Herburt. Ibidem.

Si quis ab iudicio suam merariali apo-
pellaverit de agris, agros ad finem pro-
prius is retineat, cui suam merarius ad-
iudicabit, non debet tamen b. g. l. s. s. r. adque

61.
207
Conclusionem Processus eundem agrum de va-
tate. Stat. Silh. C. 9. Ar. 7. S. 2. f. 288.

Movens quaestionem de limitibus, violen-
tes agros et silvas aggredi non debet, sub
poena resarciendorum bonorum, poena
turris 4. septimanarum. et mille Marca-
rum. f. 221. H. 1768.

Qui se intrudit per expulsionem, non
tantum damna refundere, sed poenis
duplicatis puniri debet. S. II. f. 138.
S. 97. f. 1726.

Novum agendum de Jure ad Rem.
Jus ad rem oritur ex obligatione,
hinc

Titulus XVI.

De Obligationibus.

Neque lusor, neque Fidijusor obligatur. S. II.
Qui bona aliqua teneret, super quae alter jus
sibi arrogaret, debet agere cum illo pro Depor.

28
tatione (stationum), antequam annus et sex
hebdomadae praeterlabantur, excepto, si quis
ignoreret de conditione juris, quod Juramento
asserat, salvo tamen jure foeminarum et pu-
erillorum de praescriptionibus sanctis L. 24.
p. 1219. 1588. V. II.

Qui habet super bonis priorem inscriptionem,
ejus potius jus, excepto, si quis foret tri-
ennalis Possessor, aut de lege jus ejus in-
veniretur esse invalidum.

Prioritas inscriptionis debet observari
ab eo actu, qui in proprio Foro oblitus
fuerit. l. 28. p. 1220. A. 1588. V. II.

Contractibus Antecessorum Successores obli-
gantur, si tamen in Contractu vadia, Dupla
refusio, Sponsiones, poenae, et caeterae
obligationes appositae fuerint. Si Ante-
cessor expleto anno Contractui non stitisset,
et uteretur, postea vero moreretur, Suc-
cessores haec omnia ex bonis defuncti

62
26

solvere debent: Sin autem is non fuerit
citatus, sed tantum sui Successores huius
facti citarentur, damnorum, impensa-
rum, vadiorum, poenarum, et caetera-
rum obligationum in his litteris descripta-
rum immunes erunt; praeterquam si
parentes demortui reliquerint ius trans-
fusionis, tum liberi adita hac successio-
ne debent debita paterna exsolvere, quia
possessor debet portare et Utilia et Onera;
quod si Liberi fuissent receptum a Successio-
ne, renunciarunt haereditati, qui ca-
piet Successionem, is debita solvere
tenetur. Stat. Lithw. C. 7. Tit. 13. S. 1.
L. 3. 4. §. 203.

Obligaciones oriuntur, vel ex parte,
vel ex laesione, vel ex lege parte seu Con-
tractus, alii re, alii verbis, alii litteris,
alii consensu capiunt substantiam.

Titulus XIII.

Trihus modis re contrahitur
obligatio, huc pertinet mutuum

Mutuum.

Filii familias si mutuo acceperint pecuni-
am, parentes eam solvere non tenentur, nec
ullus contractus cum filio familias in patria
potestate constituto iustus valet. § 40. f. l.

Ubi de C. aut 3000 Marcis, vel de majore
Summa agitur, aut illi, qui extra limites
Regni egit, tali in casu pro exsolutione
debili octodecim Septimanarum currunt. (Cas.
Videlicet 1368. H. p. 325.)

Chirographus pro mutuo accepta pecunia,
sive alia re mobili datus, tametsi coram
Actis producta non sit, ius legis habere de-
bet. Qui vero inscriptionem negavit, pass

vero convinceret eum, genuinam ejus esse
 inscriptionem, debet obligationes juxta teno-
 rem inscriptionis explere, et pro multa
 6. hebdomadas Sessione turis puniri. Stat.
 Lithv. Cap. 7. Art. 7. S. 1. p. 208.

In Regno Poloniae, fassio mutui acceptae
 pecuniae coram Officio fieri debet, quod si
 unus alteri pecuniam absque fassione co-
 ram actis mutuo daret, debitor vero ad
 jus citaretur, juramento expleto super hoc,
 quod non sit debitor, declaratur liber.

Consuetudo terrae Cracoviensis 4. p. 308.

Debitum, sive Mutuum super exitore
 vel autore quaeiri potest, idque etiam super
 posteris ejus, neque ulla praescriptione se
 excusare valent. Stat. Lit. C. 7. Art. 12.
 §. 26i.

Si alter alteri pecunia mutuo data
 moreretur, debitor successoribus defuncti

in omnibus satisfacere tenetur. Stat.

Lith: Cap. Stat. 15. §. 264.

Sine litteris officioe relatis, nemo alteri
mutuo det, praeterquam 10. sexagenas
grossorum; — quod si quis majorem sum-
mam mutuo daret sine Chirographo,
pecuniam amittit, et ille qui accepit pe-
cuniam citatus non debet amplius reddere
tantum 10. sexagenas grossorum, idque prae-
ter iuramento eius, qui eam pecuniam
iure exigat. Stat. Lith. Cap. 7. Articulo
26. fol: 271.

Emmodatum.

Chirographus super mutuata pecunia, siue
alia re mobilidatus, tamen si coram Aetis
officiosis relatus non sit, ius legis habere
debet. Qui vero Chirographum negaret,
vel contra Apocham inficias iniet, Haec vero

agens cum convinceret genuini sui scripti, debet
Obligaciones iuxta Chirographum capere, et
pro poena 6. hebdomadis turrim dades.
Stat. Litho. Cap. 7. Art. 7. §. 1. f. 258.

Depositum.

Item quod de commodato.

Pignus.

Si a Iudaeo Christianus pignus suum ab,
solverit, usurasque non persolverit, eandem
et intra mensem non dederit, illis Usuris
aurescant usurae. f. 257. ff.

Emetho pro debito Domini sui non oppigno-
retur. f. 260. ff.

Hypothecarius, qui est in professione
ad ministerium terrestris exstendum tene-
tur. Statutum Litho. Cap. 2. Art. 4.
S. III.

Si quis bona super aliqua Summa oppigno-
rata teneret, alter vero hoc debitum suum
repeteret, propterea, quod illi etiam Summa
super eisdem bonis inscripta sit, aut jure de-
ciso, ille vero a termino in inscriptione cir-
cumscripto, vel a decisione, id est decreto offi-
cioso, praescriptionem terrestrem 10. anno-
rum non retinuerit, haec vero bona utriusque
Summae aequalerent, tunc ille, qui ma-
jorem Summam habet, minorem exsolvet,
se, aut alteri eisdem eadem bona in utra-
que Summa oppignorare, et pecuniam
acceptam inter se partiri debet. Quod si
bona debitis non responderent, tunc quo
prior eorum legitimam et justam inscriptio-
nem tenuerit, id ponet bona remanere, cae-
teri vero cum posterioribus inscriptionibus
debent Summas suas ab Evictione originari.
Stat. Lith. C. 7. Art. 12. §. 2. B.

65.
72

*Si res non in catenationem, vel sub amphi-
one oppignorata fuisset, oppignorator nisi
pro termino oppignoratiois rem suam redimat,
Hypothecarius debet officiosam rei divenditionem
exposcere, atque ex hac pecunia suam sum-
mam recipiet, reliquum haeredi reddet.*

*Stat. Lith. C. 7. Tit. 28. §. Offi. S. P. Casi-
minus Silesiacae 1768. Stat. p. 528.*

*Si pignus casu pereat, Dominus perit, hypo-
thecarius tamen jurare tenetur, quod talem
rem in suum emolumentum non converterit;
Si Patrifamilias una cum illam aliquid pe-
ruisset, praesumitur esse casus, et hypothe-
carius praestite ut supra juramento ad
nihil obligatur.*

*Si nihil Patrifamilias deperierit, praesumi-
tur esse culpa, et obligatur ad reparationem
damni. Stat. Lith. C. 7. Tit. 20. S. 1. §. 272.*

Posseſſionatum non licet arceſtare. Ital. ſith.
 Conſuetudo Cracoviae 1306. Stat. pag. 503.
 1576. f. 901. Vol. I. Titulo de Arreſtatione.

Titulus XVIII.

De Verborum obligationibus - hinc

De Fidejuſſione.

Fidejuſſor convicto debitore judicialiter det ejus
 pignus creditori. f. 169. ff.

Villanus non pignoretur pro fidejuſſione
 Domini. f. 170. ff.

Fidejuſſioni Verbali anno et sex septima
 nis praescribitur. f. 171. ff. Vol. I. f. 560.
 N° 1540.

Silvam alienam exidens poterit capi ad
 fidejuſſoriam cautionem. f. 456. ff.

Nemo ad Jus citari debet de Contractu Fide-
 juſſionis, qui non est inſcriptione officioſa
 roboratus, praesertim vero de bonis Hereditariis.

bus, et vadia non currunt. Exceptio
 Masoviae 1576. De contractu verbali.
 P. II. f. 947.

Subditus sine voluntate Domini sui pro
 nemine vadem agere potest in majori
 quota, quam quatuor Sexagenarum gro-
 sorum, tametsi vero subditus pcederet,
 ita agat, ne praefatam quotam superet.
 Stat. Lithw: Cap: 9. Art: 28. f. 304.

Titulus XIX.

De Litterarum obligationibus.

Inscriptiones in castro factae sub nullita-
 te earum intra annum et sex septimana-
 rum ad acta terrestria intra unum annum
 transferantur. Mex. 1496. Sigism: 1509.
 H. f. 209.

Quoad obligationem, ut natus sit annos 24,

completos, tunc autem pacta cum aliquo,
Transactiones, vel donationes factas, vel Re-
signationes etc. potestatem non habebit
reclamandi. Vol: VII. f. 708. A. 1768.

Illi vero juniores, qui ad ineundas trans-
actiones nondum habent competentiam 24.
annorum, aut ad minimum discretionem
annorum, scilicet 20. annos - non ha-
beant potestatem Summas super bona
contrahere, inscriptiones facere et chyro-
graphos dare etc. idque sub amissione
Summarum etc. in posterum cavemus.
Vol: VII. f. 708. A. 1768.

Contra inscriptiones factas nullus dicendi
locus relinquitur, nisi fors Apocha produci
valeret. Sigismundus. 1543. f. 209. V. I.
f. 382.

Simpliciter minuta nil probari potest,
sed litteris, aut minuta sub sigillis, aut

libris coram Iudicio. V. I. f. 329.

Qui alieno nomine falsas recognitiones facit,
poena Statuti de invasione domus expropru-
niatur. f. 168. ff.

Qui alieno nomine falsas recognitiones face-
rent, puniuntur poena de invasione domus
Statuti. 209.

Judaei pecuniam, litteras, ne dent sub a-
missione ejusdem pecuniae praeter pignus.
f. 241. Stat.

Si litteris falsitas objiciatur, et ex actis ve-
ritas probari non possit, quod acta vel com-
busta, vel ab hostibus direpta sint, sufficit
veritatem earum vel suo et duorum Nobili-
umque professionalium probare testimonio.

f. 268. Stat.

In Contractibus etiam consanguinei testan-
tur. f. 314. ff.

Nullae litterae in libros terribiles suspiciun-
tur, nisi quae in aliis libris inscriptae pro-
bati possunt, sin secus, factum nullum vale-
rem habeat, nisi originales fidem faciant.

34
Vol. I. f. 549. N° 1539. Sigism: I.

Creditoribus contra inscriptiones aliorum,
si fuerint in fraudem factae, licet agere.

V. II. f. 1220. N° 1588.

Formulae Inscriptionum Vol. I. f. 416.

Litterae ad libros terrestres inscriptae, et
postea ex iis descriptae non aliter pro-
bant, nisi originales producantur. V. I.
f. 529.

Si pars ex conditititibus decretis a com-
positione mutua retrocedere vellet, et judic-
alem resolutionem requirere, tunc temporis
ad solam illationem partium causa ex re-
vis controversiis judicari et resolvi debet,
in iis punctis, in quibus partes convenire
seum nequibant. f. 209. 1788.

Nemo Contractus, Transactiones a se co-
ram actis publicis recognitas, et roborat-
as, aut etiam acceptatione eorundem praec-
habita, poterit rursus eadem manife-
stare.

68.
statione reclamare, et eas irritare sub poena
Sessiois terris duodecim septimanarum,
et mille marcarum. f. 223. 1768. V.V.

Transactions inter tutores et pupillos na-
tu majores et minores fratres, in quibus
Fraus et dolus adinvenirentur, lametsi in
omni forma, et cum omnibus solemnitati-
bus factae fuerint, sunt nullius valoris. f. 223.
1768. P. III. f. 707.

Transactions, quae in liberos Palatinatus
proprie, vel districtus, primis vel secundis
terminis tempore pacis, at vero tempore
belli vel postea facta pacificatione et quiete,
hac ubi bonae existunt, nisi intra annum
et sex septimanas transferantur, ejusma-
di transactions pro invalidis declarantur.
Statutum Lithoaniae in Regnum Poloniarum
translatum, quod in Palatinatu, aut ubi
Palatinatus in Districtus subdivisus fuisset,
in districtu oblatuari oportet. f. 224. 1768.
in aliis Editionibus. f. 708.

24
Qui literas, sigilla, aut manum, sive characte-
rem regium falsificaret, is poena Colli puni-
ri debet. Stat. Lithv. C. 1. Art. 16. §. 1. p. 18.

Quiunque vidimationes et sigilla officii, item
testamenta, inscriptiones, cerographos, literas
oppignoratitias falsificaret, idque emolumen-
ti sui, damni vero alieni causa faceret, is
primum rem, propter quam fabricationem
fecerat, amittit, et praeterea poena Colli puni-
ri debet. Stat. Lithv. C. 1. Art. 16. §. 12.
p. 18.

Qui post facta cujuspiam literas falsificato-
rias pro aliqua re possideret, is propior est
ad deponendum juramentum, quod ejusmodi
litterae post facta cujuspiam sibi in manus
venissent, et tunc hoc honori et collo non novet.

Quodsi jurare nollit, rem, de qua agitur, litem
et collem amittit. C. 1. Art. 16. §. 3. p. 18.

Qui literas suspectae fidei intabularat in ju-
dicio, debet nominari. Nobiles possessores,

28
nator, ex quibus Adversarius debet C. eli,
gere; illi vero jurabunt, quod non falsum
offerret, Actor M. Marcus Casti, at vero
Judicio tres solvet. 1588. Sigism: Ora,
conius Stat. pag: 272. P. II.

Valor inscriptionum et prioritas, non a
data, sed a relatione in proprio Foro cur,
rit. 1588. 1220. P. II. Ex Metriis su,
per bona haereditaria probatio. P. II non
currat. 1607. Constitutio M. D. Lith. ex
1601. Tit. de Metriis.

Qui habuerit prius jus et inscriptionem
ad bona, ejus jus potius esse censetur.
1588. de Valore Inscriptionum P. II.

Contractus de rebus immobilibus sine
litteris nihil valet. Stat. Lith. Cap: 2. Ar.
00. f. 89.

Ubi in emptione, sive in quacunque
alienatione possessionis terrestriis inscriptio
haec ad acta terrestria non fuerit translata,

41
tunc ejusmodi inscriptio nullum valorem habeat, et vigore illius, hanc sem, quae alium inscripta fuerat, manu capere non debet, at, quae talis inscriptio pro futuri declaratur, modo praescriptionem terrestrem ad convertendum hanc inscriptionem querulatores non praescribunt, sicut. Stat. Lit. C. 7. Nr. 2. §. 1. 2. f. 255.

Sigismundus Cracoviae 1303. Herb. 207.

Inscriptiones castronenses debet is transferre, cui inserviunt. 1576. f. 298. Tit. de Notario.

Qui habet priorem inscriptionem, ejus potius jus super bonis oneratis, tametsi posteriori processu, et tametsi quippiam prius processum obtinisset ad posteriorem Inscriptionem. 1588. f. 467. de Salore V. II.

Ex contractu verbali de bonis haereditariis nemo judicatur, aut citetur, et antea, pationes aut vadia non habent locum, quin vno pereant. 1576. Tit. de Contractu verba.

li. V. II. f. 94.

Prographus pro mutua pecunia

aut re mobili datus, tametsi coram Actis
relatus non fuerit, jus legis habere debet.

Qui vero inscriptionem negaret, poena vero
convineret, hanc genuinam illius inscripti
onem esse, debet obligationes juxta inscrip
tionem exple, et poena turris sex septu
manarum puniri. Stat. Lit. C. 7. Art. 7.

S. 1. f. 258.

In Regno Poloniae assertum mutuatæ
pecuniae coram Officio praestandum est;

Quodsi quis alteri pecuniam sine officia
relatione mutuo dedisset, debitor vero edicto
ad jus citaretur, juramento praestito super
hoc quod nihil debeat, dedatur liber. Con
suetudo terrae Cracoviensis. Stat. p. 308.

Qui habuerit debitum prius super bonis,
eius debet esse jus potius, vel pro eo debet
stare prioritas juris; tametsi aliquis pri
us jus evicisset posteriori processu, nisi sit
posterior Creditor triennalis Possessor aut

jus ejus, si forsin invalidum demonstraretur,
 esset tamen in possessione triennali, eo ipso
 juris potioritate gaudet. 1588. De Valo.,
 de Inscriptionum. §. 1219. §. II.

Si inscriptiones ad Creditamen factae
 fuerint, licet jure agere Creditonibus,
 quibus ejusmodi inscriptio videtur da-
 mnosa.

Si quis ejusmodi inscriptionem fecisset,
 quae Cui, uxori, liberis, et Posteris ejus
 datur et vendit, et tali inscriptione uxor
 sibi nullum jus defuncto marito arrogat,
 nisi fortitan in hac inscriptione addi-
 tum esset, quod illi, uxori suae, pro com-
 muni eorum, aut maritali propria pecunia
 illa bona divendita, aut utrique simul
 donata fuissent; tunc hoc juxta inscripti-
 onem ad Calculum vocari debet. Stat.
 Litho: C. 17. Art: 17. §. 265.

74.
24

Si cui literae pro se mobili, non tamen plus,
ris aestimatae, quam 200. Sexagenis gros-
sorum perissent, is mox hac de re coram
Officio protestationem instituet, deinceps eivus,
et duobus testibus, quod has literas pro
hac re datas viderint, et debet cum iidem
juramentum praestare ad retentionem offi-
ciosam, proinde eandem rem retinebit.

Stat. Lith. C. 7. Art. 24. §. 270.

Si in, vel super eisdem literis plures no-
mina dedissent, et quidam verbo non steter-
int, eos, qui verbis non steterint, licet ci-
tare, non citatis eis, qui Contractum non
infringunt, quoniam quilibet pro suo de-
bitto ipse debet, et iuxta inscriptionem,
quae illum concernit, satisfacere. Stat.

Lith. C. 7. Art. 25. §. 270.

Abque literis nemo mutuo det plus,
quam 10. sexagenas grossorum. Qui autem
majorem summam mutuo dedit abque
litteris, pecuniam amittet, atque is, qui mu-

tuam accipiat pecuniam, citatus, non
debet plus reddere, quam decem sexagenas
grossorum, idque cum juramento ejus, qui
hanc pecuniam jure requirit. Stat. Lith.

Ord. Art. 20. §. 271.

Nemo debet citari ad Judicium de Contra-
ctu fidejussorio, qui non fuit inscriptus,
ne officiosa roboratus, praesertim de bonis
hereditariis. Exceptio Masoviae 1576. de
Contractu verbali §. II.

Contractus ex consensu capientes sub-
stantiam sunt quinque. Emptio. Ven-
ditio. Locatio. Conditio. Emphyteusis.
Societas, et Mandatum.

Titulus XX.

De Emptione - Venditione.

Si ab Emptore haereditatis Vicini ad Offen-
sionem limitum vocati per ministerialem,
tamen venire noluerint, et infra tres annos

et tres menses quaestionem pro limitibus non moveant, tunc Possessor ad probationem suae exceptionis cum testibus admittatur, praescriptioneque tanti temporis iuvabitur. §. 512. IV.

Si quis bona aliqua teneret, super quae jus alter aliquis adduceret, debet agere cum eo pro Deportatione Documentorum citationem, antequam Annus ut sex sc. plimanae fluxerint, excepto, si quis ignoraret de lapsu legitimo, quod jurare tenetur, salvo tamen iure foeminarum et pupillarum de praescriptionibus sanicto.

§. 27. p. 1219. 1388. V. II.

Is, qui bona disvendit alteri, debet Eum, qui emit, tueri. Jagello Craoviari 403. Stat. Lith: p. 512.

Si in emptione, sive quaeunque alienatione substantiae terrestri Insensio hae ad Acta terrestria translata non fuerit, tunc ejusmodi insensio nullum robur

habitura est, propterea hanc rem, quae
 alteri fuisse inscripta manuteneere non
 potest; ejusmodi inscriptio debet esse facta
 his, modo tantum praescriptionem terrestrem
 ad convellendam eam inscriptionem quoru-
 lator non praetermisisset. Stat. Litho;
 Cap. 7. Tit. 2. §. 1. 2. f. 255. Juxta Legem.
 Cracoviae 1505. H. 207.

Qui bona dividere in perpetuum, Inscr-
 ptio sub invaliditate debet in Acta distri-
 ctus referri - attamen in (anellaria) Sa-
 e Majestatis aut in Comitibus fieri idem
 potest. Palatinatus Masoviae excepta
 1597. Venditio bonorum in perpetuitatem
 f. 939. Vol: II.

Si quis alteri bona dividere, et postea ali-
 cui alteri eadem bona inscribere, qui prior
 emerit, debet eadem manuteneere, posterior
 autem pecuniam ab evictore repetere debet.
 Stat. Lith. C. 7. §. 2. f. 257. 1538. De Valore
 Inscriptionum. f. 467. Vol: II.

73.
48

Qui super aliis quibusvis bonis haberet debi-
tum inscriptionem, haec vero bona divendita
fuerint, Creditor autem a tribus annis
hoc debitum non repetent apud Emptorem,
tunc ejusmodi Creditor non super iisdem
bonis, sed super Evictore hoc debitum vin-
dicare debet. Si tamen Debitor post in-
scriptionem servata Emptorem citaret, Em-
ptor debitum super bonis inscriptionem
solvere tenetur. Stat. Litho: Cap: 7. art.
ro. §. 1. 2. §. 260.

Si quis ejusmodi inscriptionem fecisset,
quod Et ipsi, uxori, liberis, et posteris
ejus dat, divendit; ex tali inscriptione
uxor sibi nullum jus defuncto suo marito
arrogare potest; praeterquam, ubi in
haec inscriptione additum, quod illi, uxoriq;
suae pro communi eorundem, aut pro propria
uxoris pecunia haec bona divendita essent;

49
aut utrique simul donata erant, tunc haec omnia
ad mentem inscriptionis observari debent. Stat.

Lith: C. 9. Art. 17. §. 205.

Nemo apud Emethonem absque volun-
tate Domini, cujus terra est, agrum emere,
aut conducere potest, quodsi emerit, aut condu-
xerit, pecuniam amittit, idemque ille homo,
cujus pecunia est, non reddita pecunia, agrum
suum recipere debet. Stat. Lith: C. 9. Art. 27. §. 1. §. 209.

Emetho habens in silva dominicali alvearia arbo-
ribus vivis inuisa, sive apsiana, non potest
eadem extraneo Emethoni cedere, quodsi fecerit,
Dominus pro possibili debet in illum animam
vertere, haec vero arbor Domino, cujus erat, re-
stituatur. Stat. Lith: C. 10. Art. 16. §. 11.

Titulus XXI.

De Locatione - Conductione.

Nulli licebit bona alterius sine auctoritate
Judicii occupare, sub cujusvis praetensionis
praetextu, sub amissione illius praetensionis

cujus causa bona fuerunt occupata.

hoc extendendum non est ad praetensionis a con- tractibus obligatorius et locatorius exortas.

Tenitarius enim, cui tempus extenuationis effluxit, nec non obligatorius possessor, cui pecunia in castro reposita, in termino soluti- onis bonis cedere tenentur; dein vero si Pos- sessor contra haeredem, vel haeres contra Pos- sessorem habeat in competenti foro, praesens appellatio agere debet, quae causae ante alias sumi debent. — Ad illegitimam oc- cupationem non pertinet illa occupatio bono- rum, quae fit de praescriptione Chirographi aut transactionis, in actis publicis roboratae. f. 101. §. 10. 1768.

Ad ministerium bellium nomina dari tenentur non possessionali possessores arrendatori vel obli- gatorci. 1621. V. III. §. 10. Obligatorci Possessores.

Si quis conductione in iure possidet aulam, vel hortum, interea arborum fructiferarum nume-

rus autus extitisset, Tenentarius medietatem
augmenti pro sua parte efecere, alteram vero
medietatem in fundo relinquere debet. Casimiri,
rus Magnus 1368. H. p. 533.

Titulus XXII.

De Contractu Emphyteutico.

In evidenti utilitate viceli Domini, in bonis
mensae regiae, in aliis vero bonis regalibus,
praefectoris, cum confirmatione ubique regiae,
in bonis autem ecclesiasticis, per spirituales
praecedenti assensu Auctoritatis ecclesiasticae,
sive ordinarii loci, praeterea in bonis nomi-
nationis regiae cum confirmatione regiae, in bo-
nis autem equestribus cum voluntate haeredis,
civis Emphyteuses distribui possunt. p. 92. s. 18.
1768.

Titulus XXIII.

De Societate v. Mandato.

Procurator licet habeat sufficiens Procuratorium,

75
5 2

inscriptiones tamen nec novas faciat, nec de anti-
quis quicquid, nec pecunias tollat inscriptas sine
praesentia sui principalis actoris. § 209. H.
Dantur obligationes ex quasi Contractibus.

Titulus XXIV.

De obligationibus, quae ex quasi Contractu
nascuntur.

Qui rectigalem pecuniam acceperit, attamen vias
non reparaverit, debet Damnum compensare Et,
cui occasione malae viae Damnum accidit.

Stat. Lith. C. P. Art. 29. S. 2. §. 29.

Si alter alteri bona oppignoraret, aut tenentario
jure dimitteret, aut per traditionem redderet,
possessor autem aut in sua persona, aut per eum,
et famulos alteri violentiam, ultrancam confi-
sationem, vel praesumptionem, aut injuriam in-
ferret, damnificatus debet citationem in bonis, in
quibus injuria facta est, ponere, ut una posses-
sor et Dominus ad justificationem compareant,

Judicium vero debet executionem de bonis, ubi injuria
 facta, assumere, salva haereditate a possessore,
 et salva detractione Summae ex originali bo-
 nis inhaerente. Quod si major Summa praesum-
 ma hujus Hypothecarii deducta esset, haec non
 jam super bonis haereditis, sed super personis hypo-
 thecarii recipi debet; si vero subditi eorundem bo-
 norum injuriam intulissent, haec de bonis pariter
 respondet, allamen idem Possessori detruncari non
 potest, sed super rebus subditis totum requirere.
 Quod intelligi debet in hoc casu etiam, si quis advi-
 talitatis, obligata bene oppignoraret. *Stat. Litho.*
C. 4. Ar. 50. §. 1. 2. 3. 4. 5. Ar. 51. §. 1. 2. 3. p. 174. 175. 176.
 Dixi orientur obligationes ex laesione — hinc

Titulus XXV.

De Obligationibus, quae ex delicto
 nascuntur.

Qui fures sorvat, et cum iis acquiritur partitur, in
 famis. f. 187. 193. 194.

76.

Septimanatim servientes, vel sine litteris testimonialibus advenientes non foveantur in Civitatibus sub poena 14. Marcarum. Si Civis Nobilissimus, juste captivaverit, 60. Marcas puniatur. §. 518. H. Vulpes tenellae non capiuntur, apud quem vero repertae fuerint, 10. Marcas eis perdat, et vulpularum dimittantur. §. 20. p. 608. Varsaviae Sigism. Augustus. 1557. Vol. II.

Qui machinaretur in sanitatem, vitam et aequum parentum, ita debet puniri, quasi fidem publicam regis litteris datam violasset. §. 61. §. 918. 1578. Stat. Litho.

Qui convictus turrim non invidisset, iterasset, infamis ipso jure existat oportet. Item caedes Nobilis 240. Marcas, et vero ex bomba 480. turris suspitione absoluta puniatur. §. 20. p. 124. 1588. Vol. II.

Condemnati in proprio districtu, ubi crimen commissum, turrim invidere debent. §. 440. p. 74. Ae 1726. Vol. VI.

46
Cujuscumque sit conditionis circa violentam honorum
invasionem captus, ad instantiam ejusdem con-
victus, poena capitis et restitutione damnorum pa-
niri debet. f. 63. 1764.

Qui a fide catholica desisteret aliam sectam, in exi-
lium proscribi debet. p. 98. §. 3. d. 36. §. 3.

Recens erimen ad annum et sex septimanas. p. 88.

In recenti crimine prosumt capri, tum etiam in in-
vasionibus furta; aliter nemo, nisi jure victus capte,
velur. Lex.

Sive rusticus rusticum, sive rusticus nobilem, sive
nobilis nobilem, sive nobilis rusticum occiderit, caput
capite penditur, facie vero prudentiae judicium re-
linquitur. f. 94. §. 20. eodem.

Si delator falsi deficiat, Duplae poenae subjacet.
1607. f. 326. Tit. Assuratio pro detegendo falsi.
so. Vol. II.

Quando unus alterum insontem Criminatur, iv.
Marcas, et quod juraverit delatus Damni luet, et
in jundo terris in suo Districtu 12. septimanis in dicitur.

bit. 1563. De rebus quae honorem tangunt .f. 100.

Proderi fuerit de plebeja conditione, collum amittit.

.f. 1588. De Crimine laesae Majestatis .f. 355. De rebus quae honorem laedunt .f. 465. V. II.

Poenae talionis non currat, ubi captus gurat.

.f. 1588. .f. 465. De Rebus Lit. Vol. II.

Convictus de crimine laesae Majestatis honorem, collum, seu vitam, et bona sua amittit.

Stat. Lithu. C. I. Art. 3. §. 4. p. 3.

Liberi rei criminis Majestatis, si habuerint aliquid propriae acquisitionis, aut ante hoc factam parentis sui ab illo reddidisse sperent, hinc pecuniae hae propriam manere debent. Cap. I. Art. 6.

§. 1. p. 6.

Si aliqua bona avaris publicis obvenirent, sunt vero obligata aliquo debito, vel contracto mutuo, tum primum debet ex illis bonis sine mora ejusmodi debitum exsolvi. 1588. Titulo de bonis colapsis, de bonis Fisco creditis .f. 467. V. II.

Qui haberet debita super bonis profugi, crimi-

7
nis laesae Majestatis rei, debet jurare, quod
plane Coniura sui perverci ignarus, pecuniam suam
ei mutuo dederit. Stat. (H. C. I. Nr. 8. S. 2. p. 8.

Qui literas salvae guardiae violaret, utempus, cui
litterae datae essent, vulneraret, medio anno tur-
rim in fundo incidere debet. Stat. (H. C. I. Nr. 13. p. 14. S. 1.

Nobilis falsi accusatus et convictus poena colli-
plectitur, bona confiscantur, et nulli distribui
debet. Sigism. Cracoviae 1527. Stat. p. 84.

Moneta exotica non debet admitti sub poena con-
fiscationis Summae, et 100. Marcarum. 1631.

1630. De Re monetaria. Vol. III.

Qui ministerialem ipse, vel submissum alium pleite,
vel, ut vulnerant, aut literas laeraret, dimidium an-
num turrim incidere debet. Stat. (H. C. I. Nr. 24. S. 1. / 25.

Qui ministerialem dum suo officio fungitur, occiderit,
debet puniri tanquam violator securitatis Judicialis.
1578. Ministerialium Securitas. Vol. II.

Qui caperet vestigalem pecuniam, vel portorium

78
57

ubi non est obtentum pro eodem Privilegium,
debet damnum rescindere, et 12. Sexagenas
grossorum pro poena solvere. Stat. Lithu. C.
1. Art. 29. §. 3. f. 29.

Feudigal, se ipso motum nemo sibi debet as-
signare vel constituere, sine consensu regia,
sub amissione possessionis suae, ubi ejusmodi
veitigal percipiebatur, vel exigebatur. 1447. Casi-
mir Jagello Alexander 1508. It. p.

Scruum alicujus furis vel proditoris licet semper
capere, et nemo propterea subjacet poenis, quae
sunt praescriptae. 1588. 1592. f. 705. Titulus
de Servis V. II.

Si aliquis Nobilis contra alterum quid lascivii con-
tra famam, honorem, aestimationem, atque ho-
nestatem illius dixerit, tunc prima vice si negaverit,
nil debet ei nocere, et inponens, vel inusans
non debet hoc evincere; verum si altera vice oblo-
queretur, illiusque convictus est, debet turrim
sex septimanarum incidere, quod si incidere tur,

21
29
rino nollit, debet laeso pro mulcta 50. Sexage.
nas grafforum persolvere, et persoluto, nihilo,
minus turrim ledere, quod si nollit turrim in
dere, iterum eandem mulctam persolvere tenet,
tur. Stat. Lith. G. O. Ad. 27. S. 1. 2. 3. 184.

De turri pass laesa post latum decretum compo.
nere non potest, imo cuilibet ex civibus agere
licet, quod si cum incidere pro qualitate poenae
nollit, aut terminum inspectionis negligat,
rigori juris in Constitutionibus Regni descripto
subesse debet. 1690. f. II. Tit. Publica poena.
Soli. V.

Non tantum seculares recipiantur, sed et epi
scopos, currus eorum, qui alienas Sylvas inva.
dunt. 1607. 1819. Tit. De silvis. S. II.

Si quis in sua silva cadentem ligna invenie
ret, debet ejusmodi hominem cum ejusmodi
sectione et lignis in domum suam conducere,

84
60

aliqui ei Domino, cuius essent subditi, ad pluri-
mum tertio die nuntiatum ire, ut vadio po-
sito eam sectionem pro eis confiscatas: et subditos
reciperet, inque locum sectionis et damni illati,
ubi ligna excisa depravata sunt, profi-
ciscatur. Ille vero Dominus, aut officialis
illius, vadio posito, sectione et subditis re-
ceptis, in locum damni illati proficisci debet,
et damnum illatum reparare: Quod si capta
sectione, facta sponsione vel fideiussione ad
truncum, sine locum damni illati descendisset,
aut visione facta nihilominus beneficiari ex ac-
quo noluerit, tum Ministerialis eorum Duobus
Nobilibus hoc damnum attestent, et damni-
ficatus damnum suum jure vindicet. Qui autem
nuntio confiscatas res, sine sponsione facta sec-
tionem recipere, et ad truncum descendere, et compo-
sitionem hac de re suscipere nollat, ejusmodi

res sibi confiscatas amittit. Stat. Lit. Cap. 10.
Art. 6. §. 1. & 3. f. 310..

Si quis aliquem canem occideret, simpliciter
cauda vel alio instrumento defendendi sui
causa, non autem hasta aut bombarda, pro
illo casu nil solvere tenetur. Stat. Litho.
Cap. 12. Art. 13. §. 2. f. 296.

Titulus XXVI.

De obligationibus, quae quasi ex delicto
nascuntur.

Turem vicini insequi tenentur. 186. f. 1368.

Dominus pro servo impoſſionato satisfaciat. 189. ff.

Si poſſionatus impoſſionatum non statu-
at, tum respondebit auctori pro se, pro qua
impoſſionatus culpatur. 202.

Si servus impoſſionatus alius Dominum de-
derit, Dominus debet conveniri, ut sibi mi-
nistret justitiam, et servi debent arrestari.

80.
6

Quod vero inculpate servi sint professionaliter,
illos Actor in iudicio et Foro competenti
conveniet. 404. 1592. Sigism. Cracovia;
in defectu vero iustitiae ipse Dominus re-
spondere debet.

Si servus inculpatus fuerit proae aliqua violen-
tia, Dominus eius jus ministrare tenetur.
400. f. ff. de off. p. 116.

Silvam alienam excidens poterit capi ad
fideiussoriam cautionem. 496. ff.

Causae, seu processus ad Tribunal non aliter,
praeterquam via appellationis deveniant
sub poena evocationis. f. 180. 1768.

Mercenarii pro minimo tumultu tam suo, quam
et suorum dependentium debent subesse poenae
2000. Marcarum, et Sessiois turris C. Septi-
manarum. f. 215. 1768.

Si quis alteri bona oppignoraret, aut Tenentario
iure dimitteret, aut via traditionis redderet, at
vero Possessor aut ipse, aut per suos servos

67
alteri confiscationem aut injuriam faceret, da-
mniatus debet citationem super bonis, ex
quibus injuria evenit, ponere, ut Dominus
et Possessor una ad justificandum se com-
pareant. Judicium vero debet executionem
ex iis bonis, ex quibus injuria facta est,
praestare, salva haereditis repetitione a Pos-
sessore, et salva detractione Summae ex
originali Summa bonis inherenti.

Quodsi major Summa pro Summa hujus
hypothecarü Possessoris decreta fuisset, haec
non jam super bonis haereditis, sed super
persona Hypothecarü jure requiratur oportet.
Sin autem subditi eorundem bonorum in-
juriam inferrent, haeres ex bonis pariter
respondet, vel satisfacit, verum tamen id
Possessori detruncare non potest, sed super
reus et delinquentibus Subditis requiratur.

Quod etiam intelligendum est, tametsi ali-
quis ad vitalicia oppugnata bona rursus

87.
64

oppignoraret. Stat. Lit. C. 4. Art: 50. §. 1.
2. C. 11. §. 1. Art: 54. §. 1. 2. C. p. 174. 175. 176.

Diximus De obligationibus, quae ori-
untur ex facto proprio, fit autem saepe,
ut ex alieno facto obligemur, quales
sunt facta eorum, qui in nostra pote-
state sunt, hinc

Titulus XXVII.

Si cum eo, qui in aliena potestate
est, negotium geratur:

Parentes ad solvenda debita suorum filiorum
adulterorum in nullo iudicio respondere tenentur.
1768. §. 221.

Pater non portabit iniquitatem filii, nisi
pater de culpa filii participando in crimine
detatus, vel accusatus se requirit excusare;
quod et e converso de filio et patre intelligendum
est. Casim. Mag. Vestivae 1368. Herb. Salinus §. 16.

64
Frater patris bona non alienet, neque indebitet
aut obliget, seu si quid in contrarium factum fu-
erit, totum id sit irritum, et inane. 1467.

Casim. Jagello. f. 137.

Pater et mater coacti nil liberi dare obligan-
tur, attamen si pater defuncta sua uxore,
respective mater eorum, et sine facta ulla in-
scriptione bona teneret, haec debet liberi red-
dere, attamen ad reddendum calculum non te-
netur. Cap. 8. Ar. 40. pag. 105.

Non solum ex factis hominum, sed etiam
ex factis bestiarum nostrarum tenemur, quod
fit, si nostra bestia damnum alteri dederit.

Titulus XXVIII.

Si animal pauperem, seu sic dicatur, damnum
patiens iumenta ad domum suam pelles ne
praesumat. f. 145. A.

Secundum aut majori grege aliena iumenta

85
66

depari non debent, e contrario damnum
solvendum est cum prova pecuniaria. Casim.
Mag. 1508. II. p. 536. 537.

Qui alienum pecus abegerit, debet Domino
ut plurimum tertio die nuntium mittere, ut
pecus recipiat sub fidejussione et ad campum
descendat, et quidquid illi damni Depre-
hensum fuerit, solvat; quodsi in campum
descendere nollet, neque pecus sub fidejussione
recipere, tum iste, qui abegit, cum condu-
cta manu subditorum et ministeriali hoc
damno aestimato & taxato, tantum pecunie
pro pignore sibi relinquat, quanti damnum
stetit, reliquum vero pecus illi restituat.
Stat. Lith. 1713. tit. 2. s. 1. 2. 3. §. 291.

Qui alienum canem vi baculi aut alterius
instrumenti, Defensionis, non vero hasta,
neque bombardæ occideret, ejusmodi pro eo
casu nil solvere tenetur. Stat. Litho: Cap. 13.

69
Art. 13. §. 2. / 296.

Qui domi suae habuerit aliquod pecus nocuum,
nobiletque illud feniibus vinaro, tum si forte
aliquem vulneraret, vulnerato debet extrahi,
quod si alia damna in vicinia patraet, damna
debent recariri. Qui etiam haberet equum
ferocem, qui damna patraet hominibus,
tunc debet campanam collo appondere, aut
lateri, aut pedibus, propterea, ut nemo
appropinquet. Qui vero epismorum equo sine
campana inequitaret, equus vero aliquem
vulnerasset, vulnerato debet extrahi: Stat.

Lith. Cap. 13. Art. 14. / 296.

Titulus XXIX.

De Actionibus.

Si actor in iudicio Junis Newtonii agit, con-
tra reum non in eodem, sed in suo iudicio re-

conveniri debet. p. C. H.

Actor causam non continuans Annuntiet
Sex septimanas cadit a causa p. G. V. l. f. 930.
Causa cadit, qui non probat id, quod se
probaturum recepit. p. C. H.

In citatione verba criminalia ne ponantur,
tur, sub poena sessionis terris unius
septimanas. f. 70. H.

Cum pars a duobus citata fuerit, de eadem
re non tenetur respondere, antequam A.,
ctores inter se experiantur, quis eorum
ius fortius habeat. 80. f. H.

Si pars citata stans in iudicio pro aliqua
violatione, et novam violentiam patrata fuisset,
tunc ipsi potest secunda Edictio, et
prioris fieri mentio. f. 80. H.

Debitori magnae Summae, vel si quis extra
regnum sit, 18. Septimanas ad solvendum
indulgentur.

Si Cuius onus causae in se non suscipiat,

69
in rem actio est dirigenda; quod etiam
Cuius citationem recipiat, actor tamen prin-
cipalem non amittit, si videlicet Cuius non
fuerit solvendo iudicato. 164. ff.

Qui ex calumnia alterum invasionis accusat,
talis est infamis, et insuper in facie can-
toniani debet. 200. ff. ff.

Ad Testimonium contra Judaeos non pos-
sunt admitti soli Christiani, nisi sit Chri-
stianus cum Judaeo. ff. 204. ff.

Lite pendente concordiam tentantes a poenis
quibusvis absolvantur.

Qui recipit se ad munimenta, et non pro-
bat, causa cadit. 207. ff. ff.

Si quis violenter rem suam propria au-
thoritate receperit, cum poena sex Marca-
rum eandem restituere tenetur. ff. 518. ff.

De citationibus iteratis ibi agatur, ubi cita-
tiones produuntur. p. 597. p. 32. 1550. Sigridm.

Aleg: Geltriviana Pol: II.

Si Nobilis alterum verberaret, cum quo in lite est, ejusmodi primum de verberatione respondere debet, et si ea non exculpavit profert, nam de qua litigat, amittit .§. 10. p. 93. Usus

Ducatus Masoviae 1376. Pol: II.

Si quis alterum citaret criminaliter in causis honorem tangentibus, et pateret, citationem indebite accusatum fuisse, tunc actor debet ei, tate 200. Marcas solvere, et refundere damnum super quo Actor juraverit, et 12. Septimanas turrim dedebit .§. 99. Cg. 1563. §. 22. p. 1217. 1588.

Vol: II.

Si super inpossessionatum processus exites fuerit, debet satisfacere rei judicatae intra duas Septimanas, aut pro vadibus, aut cautionibus statueri vires possessionatos, quod satisfecerit rei judicatae ad plurimum intra 6. Septimanas, quod nisi fecerit, capiatur, et in turrim ducatur, ubi hucusque separatus est, donec

71
satisfecerit. L. 23. p. 187. 1588. V. II.

Civitates indigenae, aut Cives de bonis
terrestribus ad jus terrestrae citari debent.

L. 78. p. 26. 1611. Vol. III.

Susceptans suscipiens ad Acta fabricationem,
capite puniatur, is vero, qui fabricaret, cau-
sa cadit, in qua fabricatio deprehenderetur,

et puniatur poenis arbitrariis; qui vero
hujus facti inusaretur, is autem suam inno-

centiam non evincens, debet incurrere vinea-
pacitatem omnium funitionum, donec ea

sufficienter emundet; Inusator autem non

comprobato delicto poena talionis puni-

tur. f. 403. 73. 1776.

Qui ex mera vocacione causam jam judicatum
et quietam recusaret, litis expensas

refundat, et praeterea poena arbitraria pu-
niatur. f. 403. L. 87. 1776. ad R. VI.

Altera via ex noviter repertis Documentis

agere non potest, qui noviter reposita producit, debet jurare sub nullitate ferendi decreti, quod neque ille, neque suus plenipotens contra agitationem causas sponte hanc documenta retinuerit. f. 406. L. 39. 1726. P. VII.

Liberi contra parentes in causis personalibus, et subditi contra Dominos locum stan-
di in Judicio locum non habent. f. 561. L. 2.
Titulo 6. de Processu in causis civilibus in
Jure Correato Russiae Tit. VII.

Procedo de stando Judicato, nisi prius ante
litem contestatam petatur, post litem conte-
statam peti amplius non potest. f. 307.

L. 27. Tit. 6. de Processu in causis civilibus
in Jure Correato Russiae.

Si reocatorie tantum, sub praetextu noviter
repositorum Pars partem citant, nec pro-
barentur documenta rem evincentia, pars
indebite provocans poena Rejectionis Turris 4.

73
Septimianis, et mille Marcarius cum impo-
sitione perpetui silentii puniri debet; atque
ita ducta abhinc amplius non licet irri-
tare sub simili rigore. f. 222. 1768. V. III. f. 907

In domibus equestribus per civitates cita-
tiones poni non debent, nisi forte ille Nobilis
bona terrena non possideret, aut injuriam
alium ex hac domo inferret, aut lis hanc domum
tangeret. Stat. Lit. C. G. Art: 49. §. 2. p. 109.

Si pars alicuius aliquid declarat coram mini-
steriali, debet habere duas Nobiles partes.

Consuetudo Terrae Cracoviensis. H. p. 467.

Si utraque pars diligens factis decederet,
tunc Professor arondatorius aditari debet. 1560.
f. 26.

Si quis coram iudicio rem amissam inquirat,
et prosecutur iure, is det Parti s.

Item Sexagenas grossorum iudicii duas
Sexagenas, et subjudicii unam sexagenam,
jam vero iudicatum in suo robore possidet.

Stat. Lith: Cap. Art. 23. §. 10.

De turri pars laesa post latum decretum componere non potest, imo cuius ex civibus agere licet, qui vero eam insidere pro quantitate poenae nollit, aut ad terminum Sessionis non comparuerit, rigori juris, Legis in constitutionibus Regni descripto subit. 1690. §. 11.

Tit. Publica poena. V. V.

Si aliquot participantes de una eademque re actionem institutari foront, unus vero eorum vellet causam prosequi, caeteri nollent, tum is, qui vult jure agere, omnes participantes citare debet, ut pro termino Actionis comparant; quod si non comparuerint, tum licebit ei soli de hac re criminari, et quidem non solum in tantum, in quantum de ipsis concernat, citare, citatus autem hui soli, la. m. et si alii participantes abesse, responderi, et iudicari a tenetur; licet tamen postea

76
ejusmodi participibus partem suam a possidentibus
requirere, modo praescriptionem terrestrem non
neglexerint. Stat. Lith. C. 4. Art. 90. §. 1. 2.
f. 197.

Si plures fratres de eadem re actione instituta
citationem praerisissent, postea vero omnes
causa ceidissent, deinceps autem alii eorum
appellarunt, caeteri pacis cerentur; illi qui
compositionem non fecerant, quoad suam parti-
onem, vel quoad suum interesse possunt ap-
pellare. Stat. Lith. C. 4. Art. 87. f. 205.

Titulus XXX.

Per quos agere possumus.

Procurator, licet habeat sufficiens Procurato-
rium, inscriptiones tamen nec novas faciet,
nec de antiquis quietet, nec pecunias levet,
inscriptas sine praesentia sui Principalis seu
Actonis. f. 209. H.

In causis ad inscriptiones, divisiones, expulsi-
ones, emptionis rei iudicatae, seu Executionis,
item in iudicio terrestri in quaestionibus haeredi-
tariis absque plenipotentie, siue absque creden-
tialibus sumet Principalis coram Actis Ca-
strensis relatit, nemo comparere potest.

L. 12. f. 276. N. 1616. Vol. III.

Advocati et Agentes in Tribunalibus debent
esse Nobiles. f. 433. L. 77. N. 1726.

Si Procurator causas personarum mix-
tabiliu(m) ex officio suscipere nollit, ejus-
modi Procuratori neque ab aliis personis
actis concedatur. Stat. Lit. Ca. Art. 57.

S. 3. f. 182.

Procuratores mali, vel negligentes, falsi
vel fraudis postulati et convicti, tali pro-
na puniri debent, quas de invasione domus
est expressa Regim. Petroviae 1538. A. p. 445.

Plenipotens convictus fraudis contra

sum Principalem, poena colli debet puniri, at
vni causa in integram restitui debet. 1369. f. 145.

Titulo de non tolerando Vol. III.

Procuratores inscriptiones novas facien, de
antiquis quietas, pecuniam levare non possunt,
praeterquam in praesentia principalis. Sigism.
Petrioviae 1511. H. fo. 440. nisi forte prinis.
palis singularem super hac se facultatem,
et specialem plenipotentiā largiretur. Stat.
Lit. C. 4. Art. 61. f. 135.

Comerariū alienas causas procurare neque-
unt. Vladislaus Jagello Craeviae 1413. H.
fo. 390.

Titulus XXXI.

De Iudiciis.

Commissiones in quibus dentur. H. H.

De honore et Securitate Commissario-
rum proprio districtui conuentians, ita debet
iudicari, uti ea inseripit. f. 394. H.

Qui personas officia publica obevntes viola-

verit, Criminis laesae Majestatis rei con,
scatur. f. 305. A.

Decreta Tribunalia a summo violari, et
in dubium vocari fas esto. L. 78. f. 167. ibid
Vol: III.

Decreta captivae profecti ad quatuor Criminos,
facti et personalis injuriae lata approban,
tur. f. 370. L. 60. A. 1678. V. E.

Advocati, qui per speciem violatae securita,
tis, aut convulsionis Decretorum Tribunali,
tiorum vel Arrianismi omissa competenti
Jurisdictione ad Tribunal evocant, 500. Manis
et Sessione Turris per 12. Septimanas pau-
niantur. f. 576. L. 89. A. 1678. Vol: V.

Corruptenti licet agere cum corrupto,
quod si corruptens occiderit, corruptus ho-
norem amittit, et sit innoxius cujusvis
functionis, et corruptionem restituere tenet-
ur cum poena 2000. Manarum in intan-
ti solvenda. R. 10. f. 59. A. 1699. P. VI. f. 409.

In Commissione nemo Depulatus stante
 functione intrare debet sub nullitate judica-
 ti ./. 423. S. III. No. 1726. V. VI.

Super vadium simplex nil ultra potest eibi
 Tribunal adjudicare in vim poenarum; par-
 tibus tamen injuriatis juxta causarum
 merita potest vadia adjudicare ./. 224. S. 92.
 No. 1726.

Si officialitibus plus quam Instructorium
 praecipit, exigere audeant, in triplo red-
 dere tenentur. cum poena privationis ab
 Officio ./. 430. S. 55. 1726. Vol. VI.

Susceptans suspensions ad acta fabricationem
 capite puniatur; qui vero fabricaret, causa
 cadat, cui suberat fabricatio, et puniatur
 poenis arbitraris: quod cum alium hoc
 factum obiectum fuisset, ille vero hujus facti &
 suspensions se non emundaret, debet esse extra
 capacitatem omnium functionum, donec susci-

conter se emundaverit; Qui vero objecerit,
nec objectum probaverit, poena talionis
punietur. f. 433. §. 73. A: 1726. P. VI.

Advocati et Agentes in Tribunalibus de-
bent esse Nobiles. f. 433. §. 77. A: 1726.

Processu obtento debet esse executio non
obstante contradictione novorum processuum,
nisi eorum jura essent priora, quam Eco-
cessus inchoaret. f. 433. §. 85. A: 1726. P. VI.

Qui vero executionem admittere nollit, de-
bet poenis pecuniariis puniri, et poente
re 4. Septimanis Sessione turis puniri.
f. 435. §. 86. A: 1726. P. VI.

Decreta, quae vim legis sapient, executioni
non subjacent, excepto, si in aliqua parte es-
sent acceptata. f. 436. §. 88. A: 1726. P. VI.

Quicumque Judex injuste in condescensione de-
finiverit, et ejus Sententia in Tribunali capsa-
retur, ejusmodi Sessione turis per 2. Septi-

87
manas in simplici radio capitaneali abque
ulla relatione ad partem puniri debet.

Lex vero, cujus favore facta fuerit definitio,
sive Rescriptum, poenis contraventionis, et
refusionis expensarum more juridicarum
sine moderamine per partem comprobanda-
rum subjacebit. f. 67. 1768.

Ad separatam opinionem discedens, tunc eius,
modi poenae subjacet, si contra documenta,
aut aliter obloquentibus inquisitionibus,
aut contra Regulam Decreti Tribunalitii
manifeste favorabilis alius ex illis li-
quet sententia. 1768. f. 219.

Si etiam iidem Officialistae in resolutione ju-
rium concordarent, singillatim in punto de-
cernendi termini satisfactionis non contrave-
niant, debent subesse eidem poenaltati.

Sententia vero talis debet esse nullitatis. 1768. f. 220.

Causae ad Tribunal non aliter, quam per
Appellationem adveniant, sub poenis evocationis
f. 180. 1768.

Parti juxta circumstantias, Judicio vero unum
vadium aut 500. Marcae adjudicari possunt
204. f. 1768. l. VII. f. 690.

Marcae pro parte Judicii valde miserabili
personae possunt interim indulgeri. f. 205.
1768.

Quicumque ex parte altero, aut tertio die
post praedictionem Decreti, propter scandalu-
sionem et tentationem Judicii in re decisa, pro-
pter subvertendum aut immutandum decretum
illationem praesumere audeat, et decretum im-
mutare, ejusmodi una cum parte Sessionis tur-
ris ad instantiam alterius partis per 4. Septima-
nas, et poena 1000. Marcarum puniatur; mu-
tatum autem per illationem in essentiali declaratione
ipso facto nullitatis declaramus. f. 209. 1768.

Litteras quasvis instantionales ad Tribunal scribere, et in causis suam interponere auctoritatem et operam prohibemus, sub poena 1000. Mancarum, ad Instantiam, cujus, vis irrogandarum, tam super scribentem, quam super eum, in cujus favorem scriptae fuerint has litterae f. 110. eodem.

Deputatus tempore functionis nullum jus acquirere potest, neque bona vendere, aut expignorare, sub poena amissionis sui juris, et sub poena seclusionis turris 12. Septimanarum, et 2000. Mancarum Delatori ad Judicandas, f. 111. eodem.

Deputatus stante sua functione et tempore condecensionis, Commissionis, Compromissi, Executiones Decretorum sub nullitate peragere non potest. f. 112. eodem.

Nemo Mercenarium, donec est Mercenarius, habere potest executionum officium, quomodo

dem Camerarii, Vices Gerentis, Subdelegati.
Regentis, nulla vero minus iudicis. Qui tam
lem delulerit, auipit 200. Marcas, et delatus
utroque privatur officio. f. 216. cod.

Palestra non debet partes defraudare in
Honorariis sub adjudicatione a probincio. f. 216. cod.
Causa in prima Instantia non promoti in
Tribunali ventilari non potest, sub poena
500. Marcarum.

Extra Provinciam evocans 1000. Maris
punitur. f. 217. cod.

Decreta, quorum acceptatis subsequuta, con-
velleri nefas, sub poena Sessionis turris
et septimanis et 1000. Marcarum. f. 222.

Nemo civium alterum de bonis in una Provin-
cia sita ad alteram Provinciam eitet, neque
ad iudicium nostrum bona in extraneis Domini-
is jacentia inquietet, sub poena 1000. Marcarum,
ac nullitate decretorum. f. 248. 1768.

Si quis in Proceres Senatus nostri, aut in
Officium iudiciale insurgeret, et laederet aliquem,
poena capitis punitur, quod si non vulne-
rasset, tantummodo verbis calumniaretur,
ad carcerem pro sex Septimanis decretari
debet. C. I. Art: 14. S. I. p. 15. 16.

Quod si aliquis alium in hoc casu injuste
provocasset, debet puniri 100. sexagenis gros-
sorum, cujus multae medietas Parti, et al-
tera medietas Aerario nostro cedere debet.
C. I. Art: 14. S. I. 16.

In Regno Coloniae Commissionibus subscriptis
litteris declaratoriis, vel innotescentialibus,
si pro termino non advenit, 100. Marcas
solvit, praeterquam in casu morbi, jura
mente comprobati. 1388. de Commissionibus.
Vol: II.

Qui iudicium verbis calumniaretur, puniatur
lesione turris C. Septimanis, quod si vulnerasset,

capite plectatur. Stat. Litho. Cap. 4. Art. 7.
S. 1. l. 2. f. 124.

Judicia omnia auctoritate Tribunalitia agiten-
tur, et rigor super contraventorem extendi
debet, tanquam in Tribunali. 1674. Graviss.
Securitates Judicialis. f. 7. V. VIII.

Ministerialem, quando in actione est cui
officiū, si quis vulneret, contendant, occidat,
debet puniri, tanquam violator securitatis
judicialis 1678. Ministerialium Securitates.
f. 225. V. III.

Qui iudicio debitam reverentiam, non exhibe-
ret, et super mensa, in qua iudicatur,
ineubuit, D. manus solvet sub poena
14. Marcarum. H. fo. 452.

Qui iudicia violenter aggreditur, talis re-
luti violator publicae securitatis capite ple-
ctatur. Sigism. Racoviae 1507. H. fo. 454.

Qui alterum coram iudicio verbis inhonestis
laederet, punitur sessione turris 6. septimanis

87
si vero pugna impetisset, manu propulset,
tametsi non vulnerasset, solvere debet Parti
12. Rubliones, et pro poena Turrim Dedere C.
Septimanis; - quodsi ensam dirinxisset, ta-
metsi non vulnerasset, manum amittit, quod
si vulnerasset, caput. Stat. Lit. Cap: A.
Art: 63. S. 1. 2. f. 187.

Stantibus Judiciis, 8. diebus ante Judicia,
et 8. diebus post, qui civitatem proficiisem.
tiam et redeuntium violaret, tanquam Vo-
lator literarum Salvi Conductus puniatur.
Sesim. Petrucciae 1598. Stat: p. 455.

Testes, si pars parti deterreat, quodsi omnes
deteruisset, causa cadet. f. 1570. 300. Tit.

Ubi agitur de 60. aut 300. Maris, aut de
majori Summa, aut cum Co, qui extra limites
Regni degeret, tali pro solvendis debitis 18.
Septimanae pro induciis statuuntur. Carim.
Vestruce 1568. Stat. p. 528.

Si in compromisso arbitrari a lege vel jure com-
 muni aut compromisso judicio suo deflexerent,
 tunc judicium competens causam decidit jux-
 ta leges. Stat. Lit. C. 4. Ar. 85. S. 2. f. 209.

Si Commissarii eorum judicio ad causam constituti
 fuerint, illis absque juramento fides asseratur;
 quod ei absque notitia officii ad judicium assu-
 merentur, ultra vero pass compositionem
 non admitteret, judices ad iuramentum officiose con-
 testentur, ad exemplum Testium, ad quod
 et consanguinei amici admittentur. Stat. p. 250.

Si plures fratres de una re citationem inflixerint,
 deinceps causa recidifient, rursus
 alii appellerent, caeteri complationem ini-
 rent, illi, qui non auerent complationis
 quoad suam positionem possunt appellare.
 Stat. Lit. C. 4. Art. 87. f. 205.

Appellatio non currit de debilibus in iuri-
 ptis in rebus indubitatis, et ubi statutum

94
89
luculenter patet. 1569. f. 93. §. Caer vore Res
Quae Vol. VII.

Non currit appellatio de depassuatione fluminum,
torum, de fidei iuramento, seu vadio, de excisione
silvae, de Expiscatione lacuum, stagnorum,
de paludibus pratorum, de sepibus, de leporibus,
de contusione, vel caedo pecorum. 1569. f. 191.

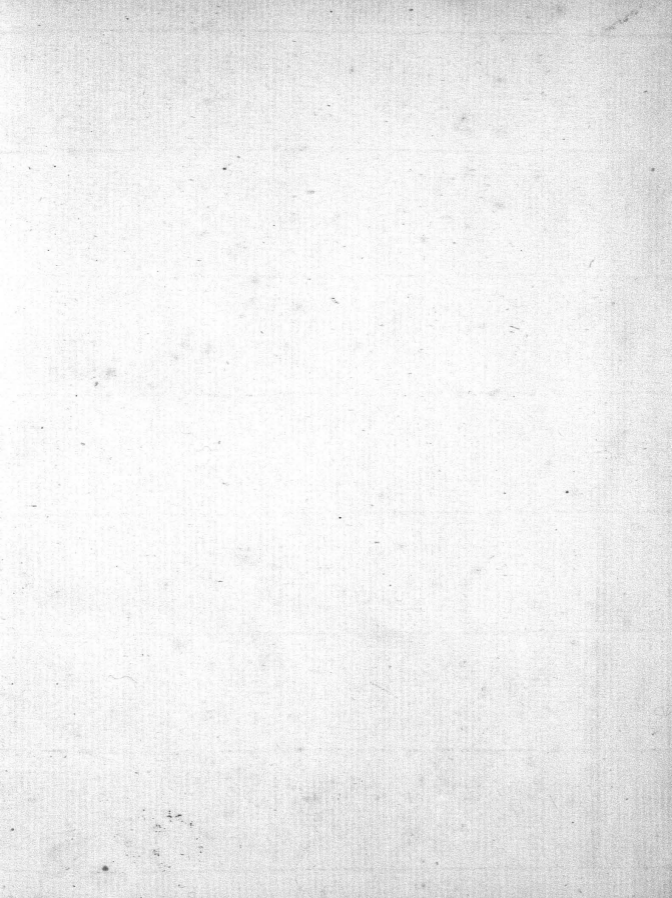
Titulo Termini Terrestres V. II.

In Tabernam aut molendinum nemo prius
ante aliam professionem det intra missionem,
excepto si inferior nequam adesit. H. f. 234.

Si aliquis Calumniator alium objiceret calu-
rnam, cum se calumniatus purgaverit,
calumnians luct qualibet vicio Calumniato
poenam 3. Mancorum. Si vero quarto ca-
lumniaverit nares ipsi abundantur, honor per-
ditur, ne jure Nobilium amplius gaudebit. H. f. 34.
Si calumniae citaverit, pro invasione domestica in-
sanis pronunciabitur, et in super in saue caeteri-
abitur. H. f. 35.

ISSS.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17

60-102 Poznań

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82